

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та
управління фінансово-економічною безпекою**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

**Завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор**

_____ **І. П. Приходько**

« ____ » _____ **20__ р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Удосконалення організації захисту комерційної таємниці
підприємства**

**Виконала: здобувач
освітньо-професійної програми
«Управління фінансово-
економічною безпекою»
зі спеціальності
073 «Менеджмент»
Черкаська Є.В.**

Керівник: доц. Губарик О.М.

Дніпро – 2022

(затверджена наказом
МОНмолодьспорту України
від 29 березня 2012 року № 84)

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку і фінансів
Кафедра Обліку, аудиту та управління фінансово-економічною безпекою
Освітній ступень: Магістр
Освітньо-професійна програма «управління фінансово-економічною безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
« _____ » _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти

Черкаській Єлизаветі Вадимівні

1. **Тема кваліфікаційної роботи** «Удосконалення організації захисту комерційної таємниці підприємства»

керівник роботи Губарик Ольга Миколаївна, к. е. н., доцент .
затверджено наказом ДДАЕУ від «07» вересня 2022 р. №2555

2. **Строк подання здобувачем роботи** – 15 грудня 2022 року.

3. **Вихідні дані до роботи:** Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Закони України, реєстри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність СТОВ «АгроМайстер».

4. **Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).** 1. Теоретичні основи організації захисту комерційної таємниці. 2. Аналіз організації комерційної таємниці СТОВ «АгроМайстер». 3. Удосконалення системи організації захисту комерційної таємниці СТОВ «АгроМайстер». Висновки і пропозиції.

5. **Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).** Інформація, яка становить комерційну таємницю. Інформація, яка може вважатися комерційною таємницею. Канали розповсюдження комерційної інформації. Джерела зберігання комерційної інформації. Внутрішні фактори організації системи захисту інформації на підприємстві. Напрями діяльності на СТОВ «АгроМайстер». Схема організаційної структури управління СТОВ «АгроМайстер». SWOT-аналіз СТОВ «АгроМайстер». Динаміка і структура земельного фонду СТОВ «АгроМайстер» за 2017 – 2021 рр. Оцінка економічної безпеки СТОВ «АгроМайстер». Схема областей економічної

безпеки СТОВ «АгроМайстер». Рекомендовані заходи захисту конфіденційної інформації. Функціональні цілі економічної безпеки. Потенційні і реальні небезпеки та загрози, які можуть вплинути на економічну безпеку підприємства. . Розроблені рекомендації для СТОВ «АгроМайстер» по оформленню паперових документів , в яких наявні дані, що становлять комерційну таємницю. Зобов'язання сторін у відповідності до «Договір про нерозголошення комерційної таємниці. Доповнені заходи по захисту конфіденційної інформації при звільненні працівника на СТОВ «АгроМайстер»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ 10 березня 2022 року _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи організації захисту комерційної таємниці	Березень – Квітень 2022р.	
2	Аналіз організації комерційної таємниці СТОВ «АгроМайстер».	Травень - червень 2022р.	
3	Удосконалення системи організації захисту комерційної таємниці СТОВ «АгроМайстер»	Липень - вересень 2022 р.	
4	Висновки і пропозиції	Листопад 2022р.	
5	Список використаних джерел	Жовтень 2022 р	
6	Оформлення кваліфікаційної роботи	Листопад - грудень 2022р.	

Здобувач _____ Черкаська Є.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Губарик О.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема „Удосконалення організації захисту комерційної таємниці підприємства”

Кваліфікаційна робота: 64 ст. основного тексту, 3 табл., 14 рис., 7 додатків, 51 літературне джерело.

Об’єктом дослідження є організація захисту комерційної таємниці підприємства.

Метою роботи є дослідження та узагальнення теоретичних та практичних аспектів організації захисту комерційної таємниці підприємства.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання економічних явищ і процесів. При вирішенні визначених у кваліфікаційній роботі завдань використано такі методи детального вивчення об’єкта дослідження: монографічний; метод аналізу і синтезу; порівняльний метод, абстрактно-логічний, економіко-статистичний, SWOT-аналіз та інші.

Узагальнено теоретичні аспекти та основи організації захисту комерційної таємниці. Проаналізовано організацію комерційної таємниці на СТОВ «АгроМайстер». Визначено шляхи удосконалення системи організації захисту комерційної таємниці на СТОВ «АгроМайстер».

Результати впроваджені в діяльність сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю „АгроМайстер” Дніпровського району Дніпропетровської області.

Ключові слова

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ, ЗАХИСТ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ,
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

Key words

TRADE SECRET, PROTECTION OF TRADE SECRET, FINANCIAL
AND ECONOMIC SECURITY

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	3
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ	10
1.1. Поняття, види та сутність комерційної таємниці підприємства	10
1.2.Характеристика джерел та каналів витоку комерційної таємниці підприємства. Система захисту комерційної таємниці	16
1.3.Система організації захисту комерційної таємниці підприємства	20
Висновки до першого розділу	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ СТОВ «АГРОМАЙСТЕР»	27
2.1.Фінансово-економічна характеристика СТОВ «Агро Майстер»	27
2.2.Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими	33
2.3.Відповідальність за розголошення комерційної таємниці у СТОВ «АгроМайстер»	41
Висновки до другого розділу	42
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ СТОВ «АГРОМАЙСТЕР»	43
3.1. Організаційно-технічні заходи щодо удосконалення організації захисту комерційної таємниці у СТОВ «АгроМайстер»	43

3.2.Удосконалення інформаційного забезпечення організації системи захисту комерційної таємниці СТОВ «АгроМайстер»	49
Висновки до третього розділу	53
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Актуальність теми. Із розвитком ринкових відносин інформація стає набагато ціннішою та потребує ще більшого захисту. Бо із-за витоку комерційної таємниці підприємство може отримати серйозні збитки або перестати зовсім існувати. Через такий швидкий економічний розвиток постає потреба у тому щоб більше приділити увагу створенню системи охорони інформації. Зараз дуже загострюється конкуренція на ринках і тому стають дуже важливими питання саме захисту комерційної таємниці. На сьогоднішній день успішність та ефективність підприємства залежить від того наскільки воно добре захистило свою конфіденційну інформацію від різного роду загроз.

На сьогодні існує велика кількість праць з приводу організації захисту комерційної таємниці. Вагомий внесок у дослідження проблем організації комерційної таємниці зробили такі вчені як і: Важливу роль у дослідженні проблематики економічної безпеки та її впливу на національну безпеку відіграють праці сучасних вітчизняних вчених та практиків, а саме: Г. Андрощук Д. Гетманцева, А. Марущак, Ю. Носік, І. Солодченко, А. Сляднева, Л. Топалова, Д.А. Азаров, Г. Андрощук, І.В. Гарарук, І. Дахно, В. Кунцевич, О. Ноговіцин, Є. Онисько, Г.О. Следняєва, О.П. Світличний, О.І. Харитонова.

Але зараз все одно залишається багато питань із-за недостатності правового регулювання комерційної таємниці та організації її захисту.

Мета і завдання дослідження. Метою є дослідження організації захисту комерційної таємниці на підприємстві та пошук шляхів її вдосконалення.

Для досягнення даної мети були поставлені такі завдання:

- розглянути теоретичні засади комерційної таємниці підприємства;
- охарактеризувати джерела та канали витоку комерційної таємниці підприємства;

- розглянути систему організації захисту комерційної таємниці підприємства;
- надати фінансово-економічну характеристику підприємства;
- здійснити характеристику організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими;
- обґрунтувати відповідальність за розголошення комерційної таємниці у СТОВ «АгроМайстер»;
- розглянути організаційно-технічні заходи щодо удосконалення організації захисту комерційної таємниці у СТОВ «АгроМайстер»;
- зробити удосконалення інформаційного забезпечення організації системи захисту комерційної таємниці СТОВ «АгроМайстер» .

Об'єктом дослідження є процес удосконалення захисту комерційної таємниці підприємства.

Предметом дослідження є організація удосконалення захисту комерційної таємниці підприємства.

Методи дослідження. Методичною основою кваліфікаційного дослідження є діалектичний метод пізнання економічних явищ, положення економічної теорії щодо економічної та зовнішньоекономічної безпеки, сучасна теорія управління. Під час роботи було використано логічні й емпіричні методи пізнання, проведено SWOT-аналіз, а також методи порівняльного, факторного, економіко-математичного, статистичного, техніко-економічного аналізів, графоаналітичні й алгоритмічні методи відображення результатів досліджень. Пріоритетність використання того чи того методу визначалася конкретним завданням і поставленою метою.

Інформаційною базою є законодавчі та нормативно-правові акти, програмні документи державних органів України, зокрема Конституція України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Укази Президента України, нормативні документи Кабінету Міністрів України та інших органів влади, монографії, статті та інші наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, інтернет-ресурси.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в науковому їх обґрунтуванні, які в сукупності дозволяють розв'язати важливу проблему організації захисту комерційної таємниці підприємства. Виходячи з цього, у **кваліфікаційній роботі**:

- запропоновано проводити перевірку не тільки того як зберігається комерційна інформація, а ще й те як ставляться працівники до особистісних службових обов'язків, їх обережність поведінки з документами;

- розроблено рекомендації щодо оформлення паперових документів які становлять комерційну таємницю;

- запропоновано впровадити проведення тренінгів для співробітників СТОВ «АгроМайстер» на яких би навчали як поводитися з комерційною таємницею та до яких наслідків може призвести її розголошення;

- розроблено комплекс заходів для захисту конфіденційної інформації;

- доповнено заходи по захисту конфіденційної інформації при звільненні працівника;

- запропоноване укладення «Договір про нерозголошення комерційної таємниці» за допомогою якого можна було б унеможливити витік конфіденційної інформації бо в ньому йдеться про те як саме робітники можуть розпоряджатися інформацією і що буде якщо конфіденційна інформація буде розголошеною.

набуло подальшого розвитку:

- запропоноване проведення тренінгів для співробітників з приводу поводження з інформацією, яка становить комерційну таємницю;

- запропоноване укладання «Договір про нерозголошення комерційної таємниці» за допомогою якого можна унеможливити витік конфіденційної інформації з СТОВ «АгроМайстер» ;

- запропоноване проведення роботи по захисту конфіденційної інформації при звільненні працівника, якому була доступна конфіденційна інформація;

- запропоноване наділення одного з працівників обов'язками по забезпеченню фінансово-економічної безпеки.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні положення і практичні результати кваліфікаційного дослідження доповідались та обговорювались на XIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» 27-28 жовтня 2020 року. Дніпро: ДДАЕУ, 2022. 112-114 с., I Всеукраїнська (XVI міжвузівська) науково-практична інтернет-конференція «Підготовка фахівців на шляху до євроінтеграції: проблеми та перспективи» 14 жовтня 2022 року. Дніпро: ДДАЕУ, 2022. 9-10 с. та колективній монографії «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти». Дніпро: Пороги, 2022, 218-228 с.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 51 найменувань, містить 3 таблиці, 14 рисунків, 7 додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 64 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

1.1. Поняття, види та сутність комерційної таємниці підприємства

Підприємництво у різних сферах дуже пов'язане із різною інформацією. Як казав Натан Ротшильд на початку ХІХ століття: «Хто володіє інформацією, той володіє світом». І це дійсно так, бо успішність підприємництва завжди залежить від інформації, а її недостатність може призвести до збитків. Найбільш важливою для підприємців є така інформація, за допомогою якої вони можуть реалізовувати власні цілі, а через її розголос, нажаль, можуть втратити цю можливість. Тобто це може призвести до загрози безпеки підприємницької діяльності.

В тих країнах, які економічно розвинені, є кримінальна відповідальність, яка настає за розголошення комерційної таємниці але самі компанії відіграють велику роль у її забезпеченні. Також використовуються різні терміни у національних законодавствах.

Термінологічні різночитання комерційно цінної інформації наявні в Німеччині [50, с. 272], Італії [49, с.113], Австрії [51, с.10]. В Німецькій доктрині для визначення такої інформації є такі терміни: «торговий секрет» («Geschäftsgeheimnis») та «виробничий секрет» («Betriebsgeheimnis»). Таке ж визначення конфіденційних відомостей є в Австрійській доктрині. В Італійській доктрині використовується термін «торгові і промислові секрети» («segreto industriale e commerciale»).

Із-за такої кількості термінів з'явилася необхідність введення та застосування загальнішого терміну, який би охоплював всі відомості, які зв'язані з реалізацією господарської діяльності. Науковці були більш прихильними до терміну «господарська таємниця» («Wirtschaftsgeheimnis») [42, с. 34].

Отже, таким поняттям на міжнародному рівні є терміни «закрита інформація» і «секретна інформація»[42].

Аналогом цих термінів в українському законодавстві є поняття «комерційна таємниця».

Комерційна таємниця в нашому законодавстві регулюється окремими положеннями Господарського кодексу України [11], Цивільного кодексу України [44], Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції»[33] і іншими нормативними актами.

Перш за все необхідно в'яснити сутність комерційної таємниці бо не всі підприємницькі стосунки можуть бути конфіденційними. Тобто не вся інформація, яка є в цих стосунках розкривається, є комерційною таємницею.

Статтею 505 Цивільного кодексу України передбачено, що комерційною таємницею є: «інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб...» [44].

Відповідно до ст.36 Господарського кодексу України, комерційною таємницею є :«відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання» [11].

У зв'язку з тим що в різних джерелах поняття «комерційна таємниця» інтерпретується по різному і не вся інформація може становити комерційну таємницю, то вважаємо необхідним розглянути ознаки комерційної таємниці.

Ознаки комерційної таємниці :

- Комерційною таємницею є лише інформація.
- Виступає в якості об'єкта. Тобто комерційну таємницю можна передати іншому суб'єкту але потрібно закріпити це юридично. Також одна і та ж сама інформація може залишитися і у того, хто продає, так і виникати у того хто її купує [16, с.5].

- Інформації, яка є комерційною таємницею, не потрібне офіційне визнання, для її охорони потрібно мати дані, які можуть підтвердити авторство. Тобто потрібно мати зафіксовану на матеріальному носії інформацію (відео, електронна форма, зразок та ін.), щоб це могли переглянути треті особи (в усній формі не можна). Така інформація має бути показана в об'єктивній формі [20].

- Відсутність загальновідомості. Інформацією, яка становить комерційну таємницю, повинна бути не відомою та не легкодоступною і до неї має мати доступ обмежене коло осіб.

- Розголошення комерційної таємниці, згідно зі ст. 36 Господарського Кодексу України: «може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання» [11]. Коли інформація має особисту цінність то вона не визначається комерційною таємницею. В окремих країнах проводять лінію між поняттями «дійсна комерційна цінність» та «потенційна комерційна цінність», в першому випадку означає цінність інформації, коли вона відноситься до комерційної таємниці, в другому-виникає через деякий час коли цю інформацію віднесуть до комерційної таємниці [16].

- Винесена інформація повинна бути предметом адекватно існуючих обставинами заходів по її збереженню. Ця ознака є дуже важливою, так як показує впливовість осіб, які мають доступ до неї. Інформація, яка становить комерційну таємницю, має бути підкріплена юридичним документом. Так як неможливо спрогнозувати в яких обсягах може бути зазіхання на комерційну таємницю і до яких катастрофічних наслідків це може призвести, то потрібно дуже ретельно вибирати осіб, які матимуть доступ до неї [44].

- Що саме відноситься до комерційної таємниці та її об'єм встановлює володар інформації. Він може на власний розсуд розпоряджатися нею, в межах, які окреслюють юридичні документи. В ст. 506 Цивільного кодексу України сказано, що майновим правом комерційної таємниці є: «право на використання комерційної таємниці; виняткове право дозволяти використання комерційної таємниці; виняткове право перешкоджати

неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці; інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом»[44].

- Немає обмеження щодо строку захисту.

Щоб докладніше зрозуміти сутність комерційної таємниці то потрібно розглянути її класифікацію, яка представлена на рис.1.1.

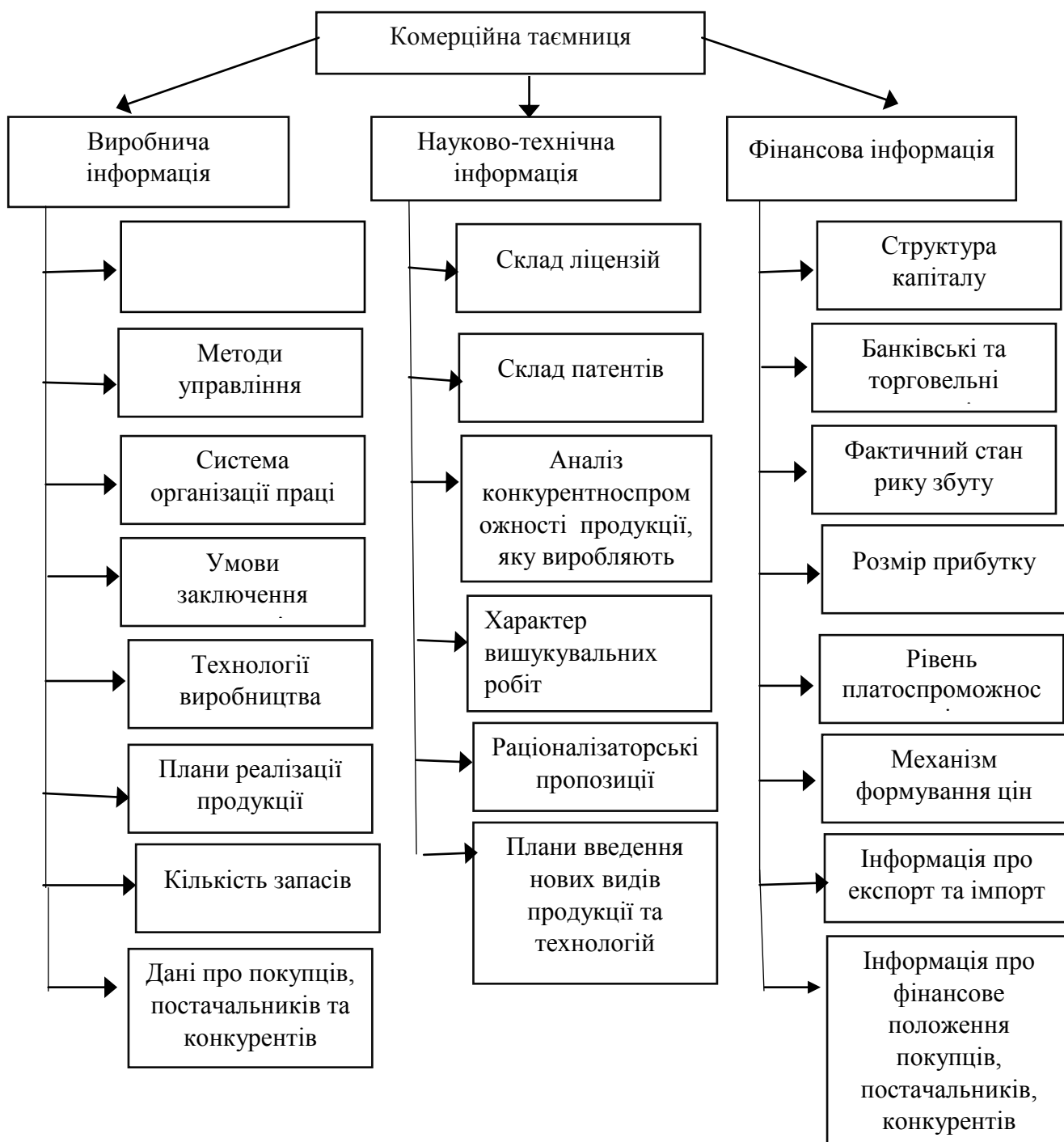

Рис. 1.1. Інформація, яка становить комерційну таємницю

Щоб віднести інформацію до комерційної таємниці то потрібно враховувати такі нюанси:

а) буває таке, що під охороною комерційної таємниці приховують інформацію про зловживання та інші порушення;

б) на даний час дуже сильно засекречувати інформацію є не вигідно так як вона є ринковим товаром, тобто на неї є попит і пропозиція [2].

Відповідно до рис 1.2., інформацію, яка може вважатися комерційною таємницею, можна розподілити на технічну та комерційну.

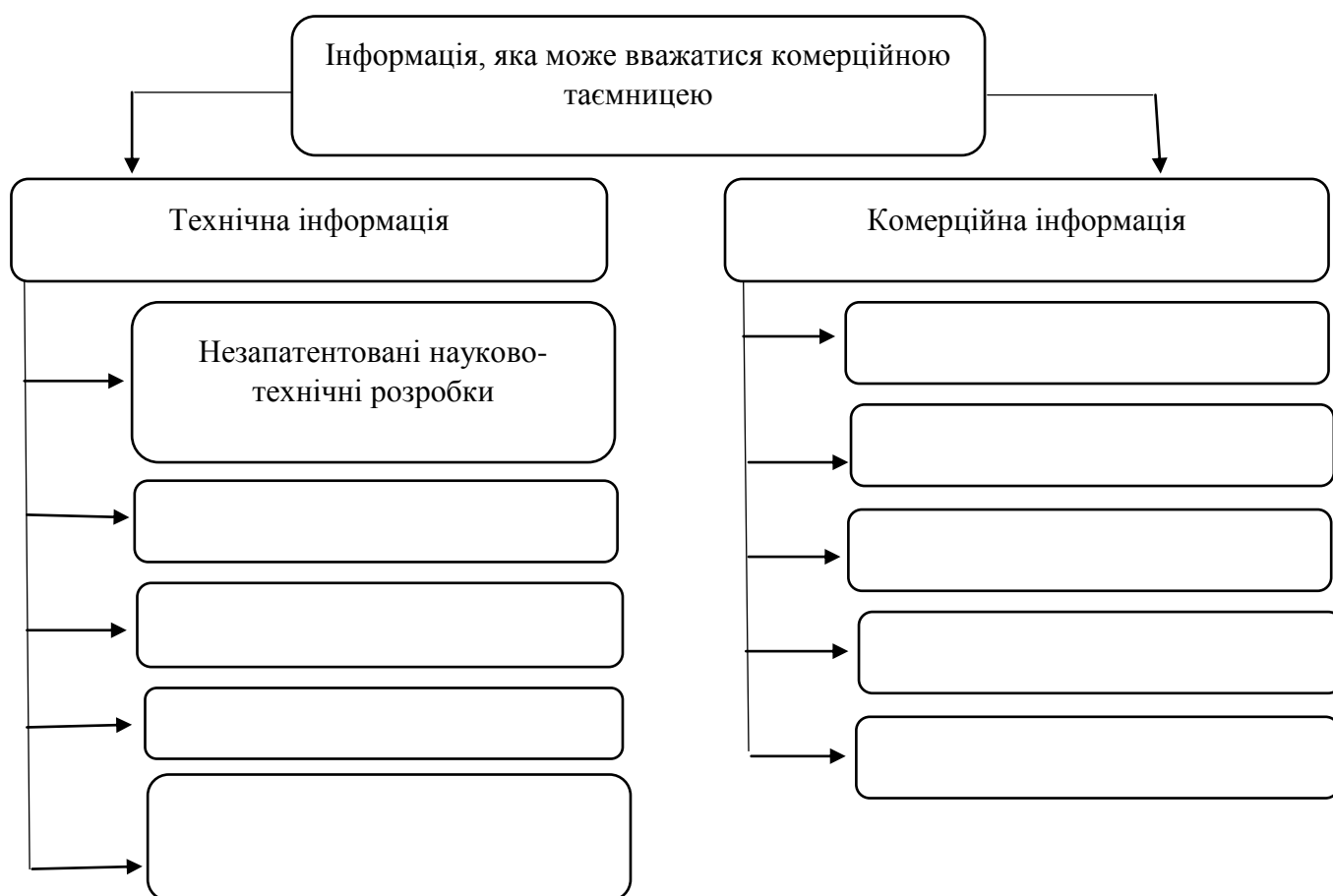

Рис 1.2. Інформація, яка може вважатися комерційною таємницею

Також в Господарському кодексі України , в статті 36, вказано, що «неправомірним збиранням відомостей, що становлять комерційну таємницю, вважається добування протиправним способом зазначених відомостей, якщо це завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання» [11].

Виходячи з ст.36 Господарського кодексу України «за неправомірне збирання, розголошення або використання відомостей, що є комерційною таємницею, винні особи несуть відповідальність, встановлену законом» [11].

Виходячи з законодавства України, комерційна таємниця є товаром. Тобто її можна продати або передати за допомогою договору іншому підприємству але за умовою про її нерозголошення.

Вартість цієї інформації може бути визначена її власником, уповноваженою ним особою чи органом, який цим займається. Якщо на підприємстві немає осіб, які на цьому спеціалізуються, то можна залучити потрібних експертів на договірних засадах.

Вартість інформації, яка є комерційною таємницею, може оцінюватися у відношенні до шкоди, яку причинило розголошення цієї таємниці або відшкодовуватися у розмірі, який було вказано в угоді, складеній сторонами.

Людина, яка є власником комерційної таємниці, може використовувати, володіти та робити з нею все що хоче але в межах, дозволених законом. Тобто може продати її, дати у використання безоплатно, встановити режим та ступінь секретності, спосіб захисту, обмежувати доступ до неї.

Отже, для підприємства є дуже важливим збереження комерційної таємниці бо із-за її розголошення воно може зазнати непоправної шкоди і це можливо навіть поставить під сумнів його існування. Комерційна таємниця в нашому законодавстві регулюється окремими положеннями і нормативними актами. Комерційною таємницею є: «інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб...». Також комерційна таємниця є товаром.

1.2. Характеристика джерел та каналів витоку комерційної таємниці підприємства. Система захисту комерційної таємниці

Завжди підприємництво являло та являє собою ризиковану діяльність. Так як тут можуть з'явитися небезпеки, конфлікти, втрати. З розвитком ринкових та економічних відносин, з'явилося багато електронних засобів обробки даних, за допомогою яких підприємець може краще захищати своє майно, але разом з тим постала і проблема у збільшенні кількості загроз та ризиків, які можуть завдати шкоду підприємницькій діяльності[46].

В ринкових умовах процвітає конкуренція, в якій неконкурентноспроможні підприємства погибають, а виживають сильні. Багато хто пробує свої сили в підприємстві але так як це дуже ризикована діяльність, в якій дуже багато нюансів, то не у всіх виходить залишатися на плаву.

Загроза - це сукупність умов та факторів, за допомогою яких з'являється небезпека для того щоб реалізувати економічні інтереси. Це все може спричинити, у свою чергу, ризики [14].

Відповідно до ст 1. Закону України «Про засади інформаційної безпеки України» загрозою інформаційній безпеці є: «наявні та потенційно можливі явища і чинники, які створюють небезпеку життєво важливим інтересам людини і громадянина, суспільства і держави в інформаційній сфері» [15].

Загрози конфіденційної інформації – це потенційні чи реальні дії, які можуть призвести до неправомірного захоплення комерційної інформації [10].

Загрозами конфіденційної інформації є:

- ознайомлення з такою інформацією, не порушуючи її цілісність;
- модифікація інформації для своїх цілей;
- знищення інформації для того щоб завдати збитки [8].

Любі протиправні дії над інформацією порушують її конфіденційність, достовірність, повноту та доступність і це призводить до недотримання режиму управління [48].

Завжди загрози спричиняють матеріальні або морально збитки. Необхідно захищати та протидіяти загрозам щоб зменшити або нівелювати наслідки.

В сучасних умовах збільшується ризик, який пов'язаний з тим, що конкуренти прагнуть заволодіти цінною інформацією, яка є комерційною таємницею. Якщо ж вони досягнуть своїх цілей то це може завдати велику шкоду підприємству.

Каналами розповсюдження є засоби обміну інформацією між суб'єктами особистісних відносин та ділових відносин, які було б правильніше розподілити на формальні та неформальні, які представлені на рис. 1.3.

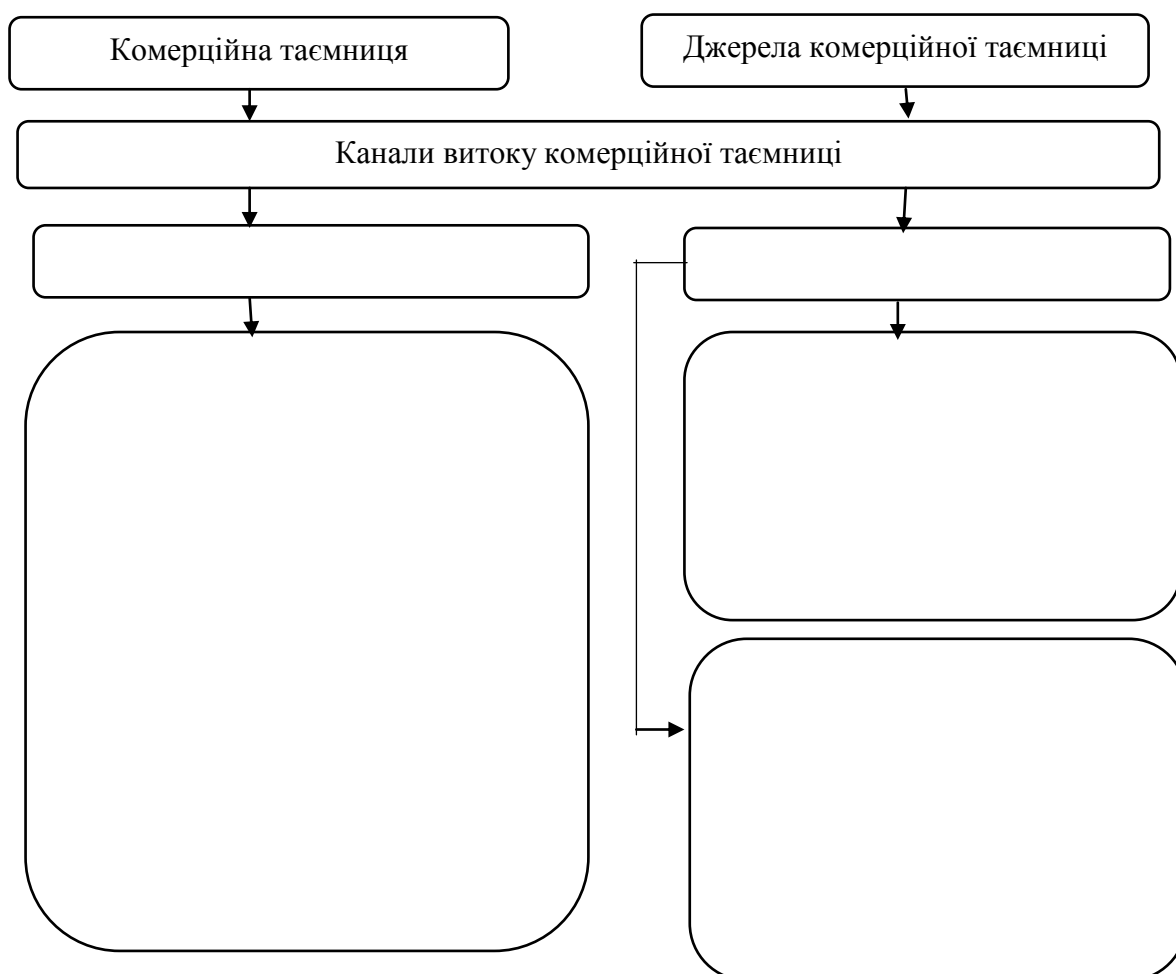

Рис.1.3. Канали розповсюдження комерційної інформації

В сучасному світі інформацію, яка є комерційною таємницею, зберігають на великій кількості носіїв і із-за цього може статися несанкціонований витік цієї інформації [2]. На рис. 1.4 наведено джерела, де зберігається комерційна інформація.

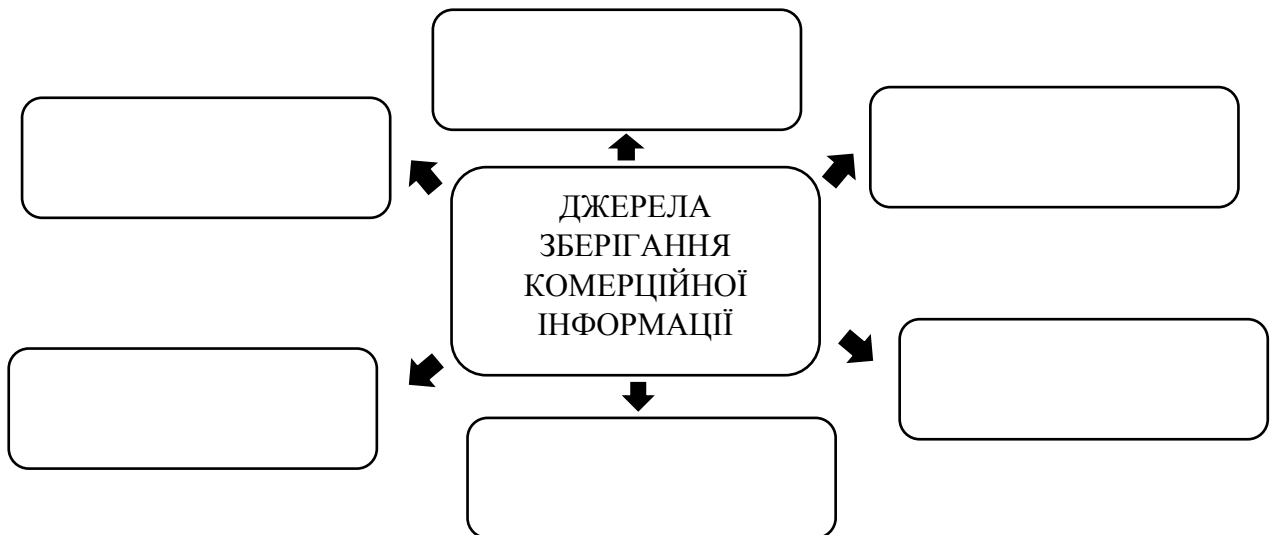

Рис.1.4.Джерела зберігання комерційної інформації.

На даний час шахраї застосовують всі, які були наведені на рис. 1.4. джерела отримання комерційної інформації.

Джерелами, звідки може здійснюватися витік комерційної інформації є: звичайно що люди, реклама, публікації, обчислювальна техніка, продукція, технічні носії та засоби.

Дії, які можуть призвести до незаконного отримання комерційної інформації, уособлюють в собі такі напрями:

- розголошення інформації;
- витік інформації;
- несанкціонований доступ [47].

Способами, за допомогою яких може здійснюватися розповсюдження комерційної таємниці є:

- втрати інформації;
- пересилання інформації;
- передавання особам, у яких немає доступу до цієї інформації;
- публікації (відкриті та закриті);
- розголошення на переговорах [3].

Витік комерційної таємниці-це коли данні, які становлять комерційну таємницю, якимсь неправомірним чином опиняються поза межами підприємства.

Такий витік інформації є неправомірним. Можливо, що співробітник фірми порушив такі межі та інформація опинилася поза межами підприємства і це було доведено. Тобто особа, якій було довірено комерційну таємницю, якимсь чином порушила правила обігу інформації або через вимушені дії робітників підприємства і в результаті ці дані опинилися у конкурента.

Всього є чотири носія інформації: людина, документ, предмет і процес [6].

Тобто носії інформації поділено за їх функціональним призначенням.

Людина в цьому поділі знаходиться на першому місці бо вона є споживачем інформації, користувачем носіїв, також виробляє нові знання, виготовляє носії інформації.

Документ, від початку свого створення і до кінця проходить багато етапів.

Виріб уособлює у собі властивості носія інформації але він є допоміжним пристроєм. Він задовольняє неінформаційні потреби суспільства.

Процес уособлює в собі властивості документу та виробу.

На підприємствах зараз дуже розповсюджений такий людський фактор як підкуп робітників, також поширеними є підслуховування, роблення копій документів, проникнення у бази даних, фотографування [13].

В наш час дуже часто застосовують технічні засоби проникнення до інформації.

Для того щоб попередити, не допустити витік інформації то потрібно щоб система безпеки підприємства працювала на достатньому рівні.

Отже, з розвитком ринкових та економічних відносин, з'явилося багато електронних засобів обробки даних, за допомогою яких підприємець може краще захищати своє майно, але разом з тим постала і проблема у збільшенні кількості загроз та ризиків, які можуть завдати шкоду підприємницькій діяльності. Ще більше збільшується ризик, який пов'язаний з тим, що конкуренти прагнуть заволодіти цінною інформацією, яка є комерційною таємницею. Якщо ж вони досягнуть своїх цілей то це може завдати велику шкоду підприємству. Також сучасному світі інформацію, яка є комерційною таємницею, зберігають на великій кількості носіїв і із-за цього може статися несанкціонований витік цієї інформації і тому потрібно розуміти які є канали витоку комерційної таємниці.

1.3. Система організації захисту комерційної таємниці підприємства

Важливим напрямком в діяльності підприємства є планування заходів щоб захистити комерційну інформацію. Таке планування є дуже важливим в управлінні підприємством.

Основні цілі планування заходів захисту інформації:

- заходи, за допомогою яких можливо перекрити канали витоки комерційної інформації;
- введення персональної відповідальності за те щоб така інформація зберігалася як потрібно;
- встановлення термінів, в які проводять заходи по захисту інформації;

- встановлення системи контролю за забезпеченням захисту інформації;
- введення системи, у якій би відображався звіт про виконання цих заходів;
- уточнення завдань та функцій, які вирішують посадові особи та структурні підрозділи.

Коли на підприємстві проводиться планування основної діяльності то у той же час повинне відбуватися планування заходів по захисту інформації з обмеженим доступом. Таке планування можна провадити на календарний рік, календарний місяць, тиждень або як вважають за потрібне на підприємстві.

Такі плани є документами з обмеженим колом осіб доступу до них і вони зберігаються у службі безпеки.

Потрібно дуже ретельно розробляти організаційно-плануючі документи, щоб врахувати всі нюанси.

Є дуже багато способів несанкціонованого доступу до інформації. Щоб правопорушнику було якомога важче отримати доступ до інформації то потрібно проаналізувати як може витекти інформація та влаштувати якомога більше перешкод.

Ступінь захисту інформації визначає саме власник підприємства але відповідальність лежить не тільки на ньому, ай на особах, які мають до цієї інформації доступ.

Найпоширенішим способом викрадення даних є сама звичайна крадіжка документів, які є комерційною таємницею. Менш поширеним способом є ввід на підприємство людей, які зливатимуть інформацію конкурентам.

Заходами, які охороняють комерційну таємницю є:

- внесення даних і охорона деяких видів розробок та матеріалів;
- на підприємстві повинне бути правильно організоване діловодство;
- забезпечення охорони території організації;
- перевірка людей, які відвідують підприємство.

Коли на підприємстві використовують засоби обчислювальної техніки, різних інформаційних баз даних то потрібно приділяти їм дуже прискіпливу увагу. Якщо, наприклад, не зробити фізичне зберігання масивів інформації то це може призвести до великих втрат. Також потрібно розробити положення або інструкцію, у якій би вказувалося як працювати з обчислювальною технікою.

Так як всі робітники підприємства у той чи іншій мірі мають доступ до інформації то вони всі повинні реалізовувати завдання які пов'язані з забезпеченням фінансово-економічної безпеки підприємства але більше всього цим повинна займатися служба безпеки. Робітник и цієї служби повинні вчасно інформувати керівників підприємства про загрози, ризики та небезпечні ситуації.

Служба безпеки складається з такої кількості робітників як того потребує підприємство. На це впливає форма власності, вид діяльності, кількість робітників, інформація яка є комерційною таємницею, конкуренти.

Склад, завдання, функції, обов'язки цієї служби визначають Положення та Посадові інструкції цих осіб.

Робітники служби безпеки можуть:

- вимагати щоб всі робітники підприємства, партнери та клієнти додержувались вимог, які вказані в нормативних документах або у договорах з приводу захисту комерційної таємниці.

- вносити пропозиції по вдосконаленню заходів по захисту комерційної таємниці підприємства.

Щоб зрозуміти як саме на підприємстві забезпечують фінансово-економічну безпеку то потрібно розглянути види безпеки.

Характеристика видів безпеки :

- самим головним видом є захист комерційної таємниці;
- фінансова безпека. Тобто потрібно щоб фінансово-економічні показники були реальними, проводилося контролювання фінансових потоків, відбувався аналіз руху активів;

- потрібно щоб жорстко контролювали кого допускають на підприємство;
- інформаційно-аналітичний напрямок. Тобто збирання та аналіз інформації для того щоб приймати адекватні управлінські рішення та забезпечувати підприємство від зовнішніх та внутрішніх загроз;
- особиста безпека. Мається на увазі, що потрібно розробити рекомендації з приводу безпеки керівника підприємства і його сім'ї у випадку небезпечних подій;
- засоби забезпечення захисту інформації. Тобто використання на підприємстві передових технологій щодо забезпечення безпеки на підприємстві та захист комерційної таємниці;
- підприємство може саме розробляти необхідні напрямки щодо забезпечення економічної безпеки.

На підприємстві потрібно створювати внутрішню документацію щодо комерційної таємниці. Такою документацією може бути:

- Положення про режим комерційної таємниці;
- розробка положень у яких би вказувалося як зберігати дані в яких міститься комерційна таємниця, система пропуску на підприємстві та інша інформація, яка пов'язана з захистом комерційної таємниці на підприємстві;
- Наказ підприємства, у якому повинно бути вказано режими комерційної таємниці. Також потрібно ознайомити з ним працівників підприємства.
- потрібно у трудовому договорі вносити дані з приводу комерційної таємниці і відповідальність за її розголошення;
- розробити Перелік відомостей, які є комерційною таємницею;
- в посадових інструкціях вказувати дані про комерційну таємницю.

Керівництво на власний розсуд може змінювати перелік документів, у яких йдеться про комерційну таємницю.

Тобто на підприємстві потрібно створити таку систему захисту, яка підпорядковувалася б законодавству та забезпечувала всі потреби підприємства у захисті.

На підприємствах система захисту даних визначається факторами, які наведені на рис. 1.5.

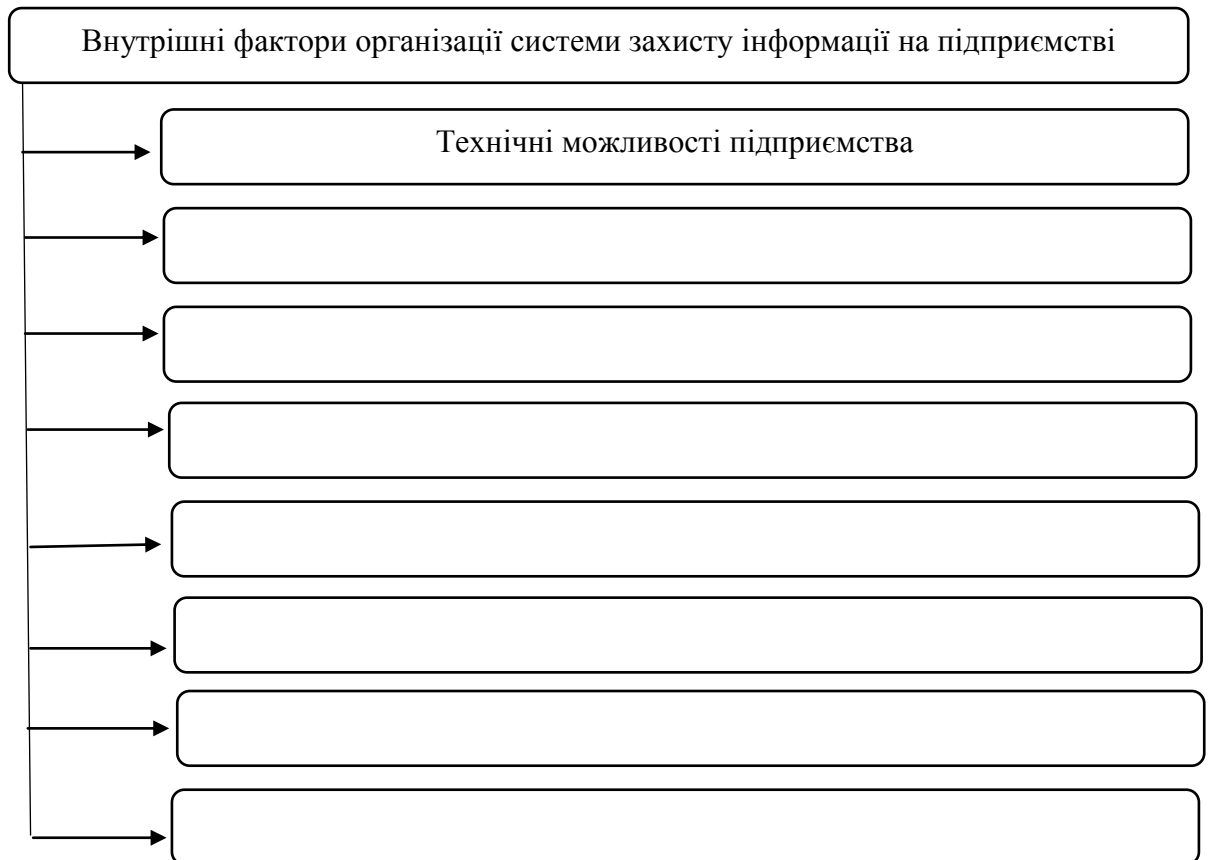

Рис.1.5. Внутрішні фактори організації системи захисту інформації на підприємстві

Заходи із забезпечення комерційної таємниці:

- фізичні - тобто потрібно створити такі перешкоди доступу до комерційної інформації, щоб зловмисник не зміг заволодіти цією інформацією;
- адміністративні - створення служби із забезпечення безпеки, порядку входження і виходу з підприємства, прийом відвідувачів;
- технічні – використання системи охорони та технічних засобів;

- криптографічні - тобто підприємство кодує та шифрує інформацію;
- програмні - захист інформації від несанкціонованого доступу за допомогою сучасних інформаційних технологій;
- економічні - заходи, за допомогою яких відбувається матеріальне стимулювання та фінансування заходів щодо захисту;
- морально-етичні - тобто виготовлення кодексу поведінки на підприємстві, бесіди, створення дружелюбної атмосфери, виховна робота.

Для того щоб з'ясувати передумови витoku комерційної інформації то потрібно виділити деякі фактори, які сильно на це впливають. По-перше, це можуть бути несвідомі помилки із-за незнання працівників правил захисту комерційної таємниці. По-друге, робітники підприємства можуть свідомо зливати інформацію постороннім особам, конкурентам із-за власної вигоди, шантажу, помсти, хабарю.

Для того щоб нейтралізувати негативні чинники впливу то підприємство повинне:

- створити раціональну систему з навчання працівників, в якій би було б прописано інформацію про захист комерційної таємниці;
- якимсь чином сформувати у робітників особисту відповідальність за збереження конфіденційної інформації;
- використовувати різні методи, за допомогою яких можна було б оцінити кадри при прийомі на роботу;
- робити оформлення потрібних зобов'язань робітників з приводу нерозголошення комерційної таємниці,
- пояснювати працівнику, які будуть наслідки за розголошення комерційної таємниці.

Отже, важливим напрямком в діяльності підприємства є планування заходів щоб захистити комерційну інформацію так це є дуже вадливим в управлінні підприємством. В той час коли на підприємстві проводиться планування основної діяльності то одночасно повинне відбуватися планування заходів по захисту інформації з обмеженим доступом. Потрібно

дуже ретельно розробляти організаційно-плануючі документи і врахувати всі нюанси.

Висновки до першого розділу

В сучасних умовах набули поширення багато способів зберігання інформації але з цим постала проблема у захисті. Бо зі збільшенням способів зберігання, збільшилася і кількість джерел витоку цієї ж інформації. Так як підприємство є прибутковою організацією то вихід за його межі конфіденційної інформації може загрожувати його прибутковості, стійкості, призвести до банкрутства та поставити під сумнів взагалі його існування. Такою інформацією є комерційна таємниця.

Статтею 505 Цивільного кодексу України передбачено, що комерційною таємницею є: «інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб...» [6].

Потрібно всебічно та постійно регулювати режим комерційної таємниці із-за його високої ролі в забезпеченні економічної безпеки підприємства.

Для того щоб мінімізувати ризики то потрібно проводити різні заходи по забезпеченню дотримання комерційної таємниці.

Шкода але не на всіх підприємствах розуміють необхідність забезпечення фінансово-економічної безпеки та більш звертають увагу на фізичну охорону та пропускний режим. Також багато підприємств не мають служби економічної безпеки і із-за цього можуть виникати багато загроз, негативних факторів впливу, яким буде важко протидіяти і це може призвести до отримання великих збитків.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ СТОВ «АГРОМАЙСТЕР»

2.1. Фінансово-економічна характеристика СТОВ «АгроМайстер»

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «АгроМайстер» є юридичною особою, тобто у нього є кругла печатка, штамп, товарний знак, відокремлене майно, бланк з реквізитами, основні та оборотні засоби, самостійний баланс, рахунки в банках та може укласти різні угоди на території України від власної особи

СТОВ «АгроМайстер» має право здійснювати господарську діяльність і несе відповідальність згідно з своїми обов'язками.

Товариство функціонує на принципах самофінансування і самоокуповування, повного господарського розрахунку, гарантує соціальний розвиток та спонукає робітників за рахунок накопичених засобів, також несе повну відповідальність за результати своєї господарської діяльності і виконує зобов'язання перед бюджетом, банками, постачальниками, споживачами, трудовим колективом згідно чинному законодавству.

Також самостійно планує свою діяльність, визначаючи собі перспективи розвитку, звертаючи увагу на попит на продукцію, роботи, та послуги і на необхідності забезпечення виробничого та соціального розвитку підприємства.

СТОВ «АгроМайстер» функціонує на таких засадах:

- рівноправність сторін, інакше кажучи партнерські відносини між посередником, виробником та споживачами продукції. Тобто є вибір між контрагентами;
- оперативність, тобто динамічність, мобільність та своєчасність втілення завдань постачальницько-збутової діяльності;
- обслуговування контрагентів, в сенсі діяльність, яка впливає з потреб надання їм комплексу послуг;

- комерційні засади діяльності, інакше кажучи ділова активність для того щоб отримати посереднику достатній прибуток;
- договірні засади взаємовідносин із контрагентами.

СТОВ «АгроМайстер» засновано 15 січня 2004 року. Місце розташування товариства: Дніпропетровська обл., Дніпровський район, с.Калинівка, вул. Калинова, 47 В.

Очолює товариство Похвальний Володимир Вікторович, який з Похвальною Тетяною Леонідівною є власниками.

Джерелом формування майна товариства є грошові та майнові внески учасників; отримання доходу від реалізації продукції, послуг і інших видів господарської діяльності; доходи від цінних паперів; кредити банків, та інше.

Головною метою з якою було створено товариство є отримання прибутку за допомогою задоволення потреб підприємств та жителів у товарах та послугах, які воно надає.

На момент створення підприємства воно, згідно Статуту, мало Статутний фонд у розмірі 110 000 гривень, поділений на 2 частки. Похвальний Володимир Вікторович вніс у статутний капітал 66 000 ₴ (60%), а Похвальна Тетяна Леонідівна 44 000 ₴ (40%).

У СТОВ «АгроМайстер» є такі напрями діяльності: (рис.2.1.)

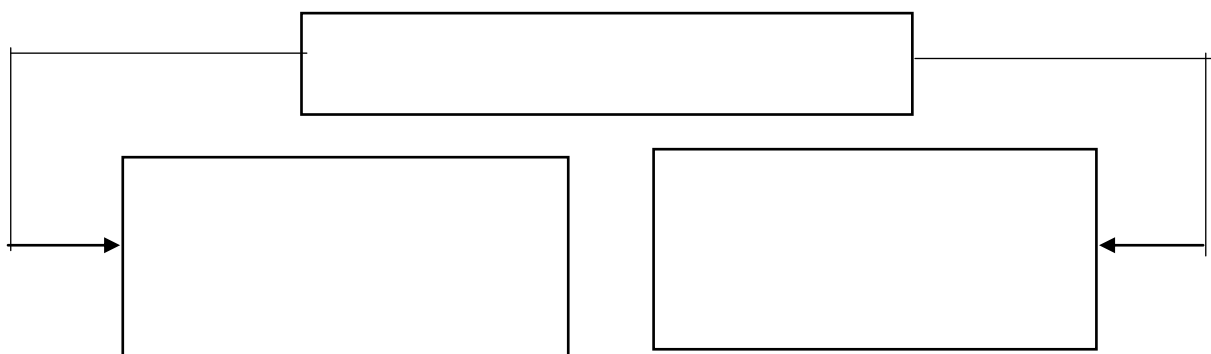

Рис 2.1. Напрями діяльності на СТОВ «АгроМайстер»

Товариство займається такими видами діяльності як: вирощуванням зернових культур (окрім рису), бобових культур та насіння олійних культур; розведенням свиней; допоміжною діяльністю у рослинництві; виробництвом

м'яса; виробництвом продуктів борошномельної та круп'яної промисловості; оптовою торгівлею зерном, насінням та кормами для тварин; оптовою торгівлею живими тваринами; неспеціалізованою оптова торгівлею; розведенням овець і кіз.

Система оподаткування : єдиний податок 4 групи.

Середньорічна кількість працівників:60 осіб, в тому числі в бухгалтерії 5 осіб.

Відповідно до Рис.2.2. діюча організаційна структура на підприємстві є лінійно-функціональною. На чолі стоїть директор, який займається координацією діяльності всього товариства. Він займається всіма питаннями поточної діяльності СТОВ «АгроМайстер».

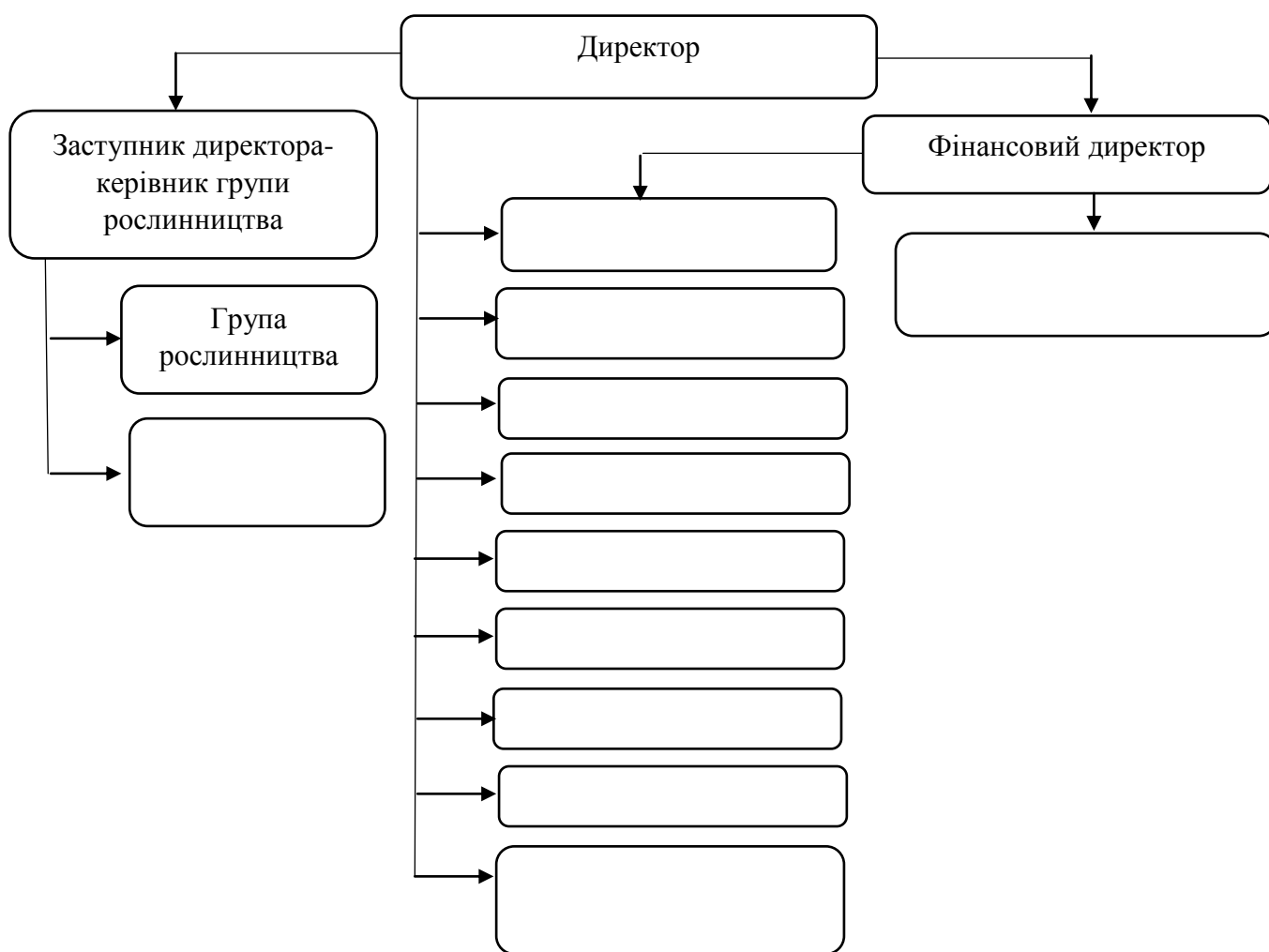

Рис.2.2. Схема організаційної структури управління СТОВ «АгроМайстер»

Кожен структурний підрозділ СТОВ «АгроМайстер» виконує свої конкретні завдання і всі вони працюють заради збільшення прибутку підприємства.

Для того щоб оцінити функціонування СТОВ «АгроМайстер» пропонуємо провести SWOT-аналіз. Тобто проаналізувати сильні та слабкі сторони підприємства. Виявлено можливості побудови стратегії, обґрунтовані отриманими результатами та можливостями цієї зовнішньої середовища. Дані SWOT-аналізу наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

SWOT-аналіз СТОВ «АгроМайстер»

Сильні сторони	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> -грамотне керівництво підприємством; -хороша репутація серед конкурентів; -володіння повним циклом від виробництва до продаж; -земельні ресурси; -надійні постачальники; -сприятливі для виробництва природні умови; -досвідчені працівники; -постійні канали реалізації продукції 	<ul style="list-style-type: none"> -недостатня кількість працівників; -багато застарілого обладнання, яке потребує модернізації; -висока зоотехнічна окупність тварин; -високі затрати праці у тваринництві та рослинництві; -відсутність служби із забезпечення фінансово-економічної безпеки.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> -розширення виробництва; -можливість співпраці з зарубіжними партнерами; -підвищення продуктивності тварин та врожаю; -вдосконалення кормової бази; -вирощування більш прибуткових сільськогосподарських культур 	<ul style="list-style-type: none"> -посилення конкуренції; -вплив покупця на вартість товару; -залежність вартості товару від валюти країни; -зміни в законодавстві; -підвищення цін на ресурси; -погіршення кредитної політики; -зниження попиту на продукцію.

В результаті проведеного SWOT-аналізу у СТОВ «АгроМайстер» було визначено порівняльні переваги, можливості розвитку, сильні сторони, загрози та недоліки.

Динаміку і структуру земельного фонду СТОВ «АгроМайстер» подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.2

Динаміка і структура земельного фонду СТОВ «АгроМайстер»
за 2017 – 2021 рр.

Угіддя	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. у % до 2017 р.
	Площа,га	Площа,га	Площа,га	Площа,га	Площа,га	
Всього с-г угідь	2500	2500	2500	2500	2500	100,0
із них: рілля	2500	2500	2500	2500	2500	100,0

Аналізуючи таблицю 2.2, можна зробити висновок, що структура земельних угідь підприємства за останні п'ять років не змінилась.

Для аналізу майна та капіталу на СТОВ «АгроМайстер» потрібно скористатися даними форми № 1 «Баланс».

Відповідно до додатку А «Оцінка майна та капіталу СТОВ «АгроМайстер» 2017-2021 рр., тис. грн» відбувається ріст майнового потенціалу товариства, що означає зростання всього підприємства. Зростання основних засобів за 5 років відбулося на 287,38%, а оборотних активів на 223,78%. Також на підприємстві збільшилися запаси на 249,73%, що є дуже добре так як запаси є значною часткою оборотних активів. Власний капітал теж має тенденцію до збільшення. Отже, за даними таблиці 2.2 можна зробити висновок, що відбувається ріст власного капіталу і це свідчить про ефективну діяльність підприємства.

Щоб визначити наявність, рух та стан основних засобів потрібно скористатися даними форми № 1 «Баланс» та формою №5 «Примітки до фінансової звітності».

Відповідно до додатку Б «Оцінка руху та функціонального стану основних засобів СТОВ «АгроМайстер» за 2017-2021 рр.» відбувається збільшення темпів річного приросту основних засобів на 547,74%, це значить що підприємство добре забезпечене потрібними активами. Коефіцієнт зносу має змінний характер та на початку року збільшився за 5 років на 2,42%, а на

кінець року зменшився на 0,69% і це є позитивною динамікою. Хоча коефіцієнт придатності має тенденцію до зменшення і це погано сказується на підприємстві.

Щоб провести аналіз фінансових результатів товариства то потрібно скористатися Звітом про фінансові результати (форма №2).

Аналізуючи додаток В «Фінансові результати діяльності СТОВ «АгроМайстер» можна прийти до висновку, що чистий дохід має тенденцію до збільшення на 219,20%, тобто підприємство здійснює свою діяльність ефективно.

Щоб оцінити фінансову стійкість СТОВ «АгроМайстер» потрібно скористатися даними форми № 1 «Баланс».

Відповідно до додатку Д «Оцінка фінансової стійкості СТОВ «АгроМайстер» за 2017-2021 рр.» майже всі показники, крім коефіцієнту довгострокового залучення позикових коштів (має тенденцію до збільшення) та коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (постійно коливається), знаходяться в межах норми. Показники стану оборотних активів такі як коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів збільшився за 5 років на 227,44 %, коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів збільшився на 101,63, а ось коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів то збільшувався то зменшувався. Якщо аналізувати показники стану основного капіталу то вони мали тенденцію до збільшення.

Для оцінки ліквідності , платоспроможності та оборотності оборотних активів потрібно скористатися інформацією з форми № 1 «Баланс».

Відповідно до додатку Е «Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів» високоліквідні активи зросли на 121,02%, середньоліквідні на 357,74%, а низьколіквідні на 206,08%. Отже, підприємство може швидко переводить активи в готівку без втрачання своєї вартості. Коефіцієнт загальної платоспроможності має тенденцію до збільшення на 131,19% ,а ось коефіцієнт абсолютної ліквідності має негативну тенденцію і показує, що підприємство погано справляється з

покриттям поточної заборгованості. Показники оборотності оборотних активів знаходяться в межах норми.

Для оцінки ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів потрібно скористатися інформацією з форм № 1 «Баланс» та формою №2 «Звіт про фінансові результати».

У додатку Ж «Оцінка ділової активності СТОВ «АгроМайстер» за 2017-2021 рр.» ми бачимо що коефіцієнти обертання капіталу мають тенденцію до збільшення, що свідчить про кількість оборотів капіталу та про прискорення оборотності активів та пасивів.

Відповідно до додатку З «Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану» то підприємство знаходиться на високому рівні .

Отже, в результаті проведеного SWOT-аналізу на СТОВ «АгроМайстер» було визначено порівняльні переваги, можливості розвитку, сильні сторони, загрози та недоліки. В цілому підприємство функціонує добре, не зважаючи на невеликі недоліки. Фінансовий стан підприємства знаходиться на високому рівні.

2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими

Безпека підприємницької діяльності полягає у тому як робітники підприємства дотримуються правил та вимог порядку, який встановлений на підприємстві. Але нажаль багато підприємців не приділяє цьому достатньої уваги. Як виявляється, то основною причиною, по якій підприємства отримують економічну шкоду є саме недостатньо організована служба економічної безпеки підприємства. Ще й із-за халатності робітників, недотриманню ними положень підприємства по забезпеченню безпеки.

Як зазначає Мак-Мак В.П.: «створення служби безпеки підприємства зазвичай визначається двома подіями: або це гостре бажання керівника підприємства відреагувати на раптово виникаючі загрози та ризики, або це ...висновок про незадовільний стан безпеки підприємства» [35].

За першого випадку, якщо швидко створити службу безпеки, у відповідь на уже наявні загрози і ризики, то вона зможе хоч якось відбити їх та в майбутньому реагувати на них. В другому випадку керівник підприємства спочатку дуже детально вивчає стан безпеки свого підприємства, відзначає для себе можливі канали витоку інформації, слабкі місця, а уже потім проводить роботу із забезпечення безпеки підприємства.

Для того щоб ефективно побудувати систему економічної безпеки то потрібно чітко окреслити ті задачі, які ця служба буде вирішувати.

Для того щоб розробити заходи з підвищення рівня захисту комерційної таємниці то проведемо оцінку захисту СТОВ «АгроМайстер»:

- потрібно виявити перелік відомостей, які є комерційною таємницею.

У СТОВ «АгроМайстер» є затверджений перелік даних, які становлять комерційну таємницю.

- потрібно з'ясувати період, за яким зберігається комерційна таємниця.

СТОВ «АгроМайстер» встановив різні терміни зберігання інформації, що становить комерційну таємницю.

- необхідно виділити категорії носіїв комерційної інформації, тобто працівники, документи, засоби обробки, зберігання та передачі інформації.

У СТОВ «АгроМайстер» виділено категорії працівників, які мають доступ до комерційної таємниці.

- потрібно скласти схему, де вказується як переміщуються дані за межами підприємства.

У СТОВ «АгроМайстер» є схема, де вказано як переміщується конфіденційна інформація.

- необхідно в'яснити хто буде це реалізовувати і яку відповідальність буде нести.

У СТОВ «АгроМайстер» є і як це реалізовується і яку відповідальність буде понесено за розголошення комерційної таємниці.

У СТОВ «АгроМайстер» не створено службу фінансово-економічної безпеки. За забезпечення фінансово-економічної безпеки на підприємстві відповідають директор, фінансовий директор. Також, в якомусь сенсі можна сказати, що головний бухгалтер, головний економіст та менеджери теж відповідають за безпеку.

Джерелами інформації, яка є комерційною таємницею, у СТОВ «АгроМайстер» є документація підприємства. До неї входять накази, бізнес-план, вхідні та вихідні документи, обмін листами, норми витрат для матеріалів і т.д.

Щоб краще забезпечити збереження конфіденційної інформації, запобігти безконтрольного входу та виходу працівників та відвідувачів, непроникнення осіб з неправомірними уміслами то на вході до головного офісу підприємства встановили контрольно-пропускний пункт. Раніше особи могли безперешкодно потрапити до офісу, а зараз уже ні, бо встановлено правила пропуску на територію .

У робітників підприємства наявні ключі для входу та територію офісу. Відвідувач повинен мати конкретну мету щоб його впустили, відповідальні за це співробітники.

На контрольно-пропускних дверях стоїть система спостереження, тобто якщо приходить відвідувач то він натискає кнопку, в офіс подається сигнал, відповідальні за це особи можуть побачити і почути відвідувача, а потім уже прийняти рішення допустити його на територію чи ні.

Пропонуємо розглянути узагальнену систему контролю та обліковування документів:

- облік усіх документів організації;

- реєстрація всіх документів які надходять на підприємство і виходять з нього в спеціальному журналі реєстрації;

- також відбувається реєстрування документів, коли з них роблять копії. Тобто в спеціальному журналі вписують скільки зроблено копій, для чого і куди ці документи пішли.

Дуже важливу роль для забезпечення захисту комерційної таємниці підприємства відіграє кадрова служба. Робітники цієї служби ретельно перевіряють кадри при прийомі на роботу, перевіряє працівників якщо сумніваються з приводу чесності то проводить спілкування з тими працівниками які звільняються.

Пропонуємо розглянути діагностику рівня безпеки на СТОВ «АгроМайстер».

Для того щоб з'ясувати рівень економічної безпеки СТОВ «АгроМайстер» то потрібно порівняти розрахункові значення з фактичними.

Щоб оцінити фінансову складову то потрібно з'ясувати чи достатньо коштів на підприємстві для забезпечення його виробничо-збутової діяльності.

Оціночними показниками є:

1. E_c – надлишок (+) чи дефіцит (-)оборотних коштів (E_c), які є необхідними для формування запасів і покриття витрат (Z), пов'язаних з господарською діяльністю підприємства. Цей показник розраховується за формулами:

$$E_c = BK - A1 = 81963 - 50349 = 31614 \quad (2.1)$$

$$\pm E_c = E_c - Z = 31614 - (29665 + 18262) = -16313 \quad (2.2)$$

2. $\pm E_T$ – надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також середньострокових і довгострокових кредитів і позик (K):

$$\pm E_T = (E_c + K) - Z = (31614 + 16398) - 47927 = 85 \quad (2.3)$$

3. $\pm E_H$ – надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також довго-, середньо- і короткострокових кредитів і позик (K_T):

$$\pm E_H = (E_c + K_T + K) - Z = (31614 + 6047 + 16398) - 47927 = 6132 \quad (2.4)$$

Зробивши аналіз фінансової складової можна зробити висновок, що фінансова забезпеченість підприємства знаходиться в задовільному стані, тобто хоча і є дефіцит оборотних коштів, пов'язаний з господарською діяльністю підприємства, проте є надлишок власних оборотних коштів.

Для оцінки інформаційної складової потрібно обчислити значення коефіцієнтів:

- коефіцієнт повноти інформації (K_n)

$$K_n = K_3 / K_{гр} = 1300 / 2400 = 0,54 \quad (2.5)$$

- коефіцієнт суперечності інформації (K_c)

$$K_c = \frac{K_{нс}}{K_{нр}} = 11 / 13 = 0,84 \quad (2.6)$$

- коефіцієнт точності інформації (K_T)

$$K_T = \frac{K_p}{K_3} = 900 / 1300 = 0,69 \quad (2.7)$$

Рівень інформаційної безпеки можна визначити як добуток коефіцієнтів:

$$K_{іб} = K_n \times K_c \times K_T = 0,54 * 0,84 * 0,69 = 0,31 \quad (2.8)$$

Виходячи з отриманих показників інформаційної складової то можна прийти до висновку, що підприємство має середній рівень безпеки.

Рівень інтелектуальної складової визначається за допомогою таких коефіцієнтів:

- коефіцієнт кваліфікації працівників підприємства ($K_{кв}$):

$$K_{кв} = \frac{\sum_{i=1}^n Y}{O} = 22 / 60 = 0,36 \quad (2.9)$$

- інтелектуальноозброєність ($K_{іо}$):

$$K_{іо} = \frac{Він}{O} = 924 / 60 = 15,4 \quad (2.10)$$

- норма доходності співробітників підприємства від використання інтелектуальної власності (K_d), тис. грн

$$- K_{\partial} = \frac{D_{in}}{O} = 4987,5/60 = 83,12 \quad (2.11)$$

Розрахунок загального коефіцієнту:

$$I = 4*0,5 + 3*0,25 + 4*0,25 = 3,75 \quad (2.12)$$

Кадрова складова показує кадрову забезпеченість підприємства. Розрахунок рівня безпеки для кадрової складової виконується за такими показниками:

- коефіцієнт плинності кадрів (K_{II}):

$$K_{II} = \frac{\sum y}{O} = 1/60 = 0,016 \quad (2.13)$$

- коефіцієнт фізичного старіння кадрів (K_{∂}):

$$K_{\partial} = \frac{O_{\partial}}{O} = 13/60 = 0,22 \quad (2.14)$$

- фондоозброєність працівників (Φ_o), тис. грн.;

$$\Phi_o = (7731 + 168)/60 = 127,85 \quad (2.15)$$

- фондоозброєність працівників підприємства фондами невиробничого призначення ($\Phi_{но}$), тис. грн.;

$$\Phi_{но} = 87,9 \quad (2.16)$$

Загальний показник кадрової безпеки розраховується:

$$K_{д} = 4*0,25 + 4*0,2 + 3*0,35 + 3*0,2 = 3,45 \quad (2.17)$$

Техніко-технологічна складова характеризує ступінь відповідності застосовуваної на підприємстві техніки та технології сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів.

Для оцінки рівня безпеки за цією складовою використовуються показники, які характеризують технічний і технологічний потенціал:

Розраховуємо загальний коефіцієнт:

$$1*0,25 + 3*0,5 + 1*0,25 = 2 \quad (2.18)$$

Проаналізувавши техніко-технологічну складову можна дійти до висновку, що на с немає патентів але частина устаткування є доволі новим.

Політико-правова складова показує скільки було виграно судових і

арбітражних справ, витрати на юридичне забезпечення та кількість штрафних санкцій.

Розраховуємо загальний коефіцієнт:

$$3*0,25+2*0,25+3*0,25=2 \quad (2.19)$$

Виходячи з отриманих розрахунків то політико-правова складова знаходиться на достатньому рівні, хоча на підприємстві були судові справи та мала місце сплата штрафів але частка витрат на юридичне забезпечення є малою.

Силову складову оцінюється за нижченаведеними показниками:

- частка витрат на охорону підприємства в структурі загальних витрат:

$$K_{в.ох.} = 45625/10063250=0,04 \quad (2.20)$$

- забезпеченість працівників підприємства службою охорони ($K_{сб}$):

$$K_{сб} = 2/60=0,033 \quad (2.21)$$

Робимо розрахунок загального коефіцієнту:

$$1*0,5+2*0,5=1,5 \quad (2.22)$$

Виходячи з отриманих розрахунків то силова складова знаходиться на низькому рівні і потребує щоб в неї вкладали кошти.

Таблиця 2.3.

Оцінка економічної безпеки СТОВ «АгроМайстер»

Назва складової безпеки	Максимальний рівень	Фактичний рівень	Відносна оцінка
Інтелектуальна	4	3,75	0,93
Кадрова	4	3,45	0,86
Техніко-технологічна	4	2	0,5
Політико-правова	3	2	0,67
Інформаційна	3	3	1
Силову	3	1,5	0,5
Фінансова	5	3	0,6

Для того щоб наочно оцінити рівень економічної безпеки на СТОВ «АгроМайстер» то пропонуємо переглянути результати оцінки у вигляді

діаграми (Рис 2.3.), я якому радіус-вектори показують рівні складової економічної безпеки.

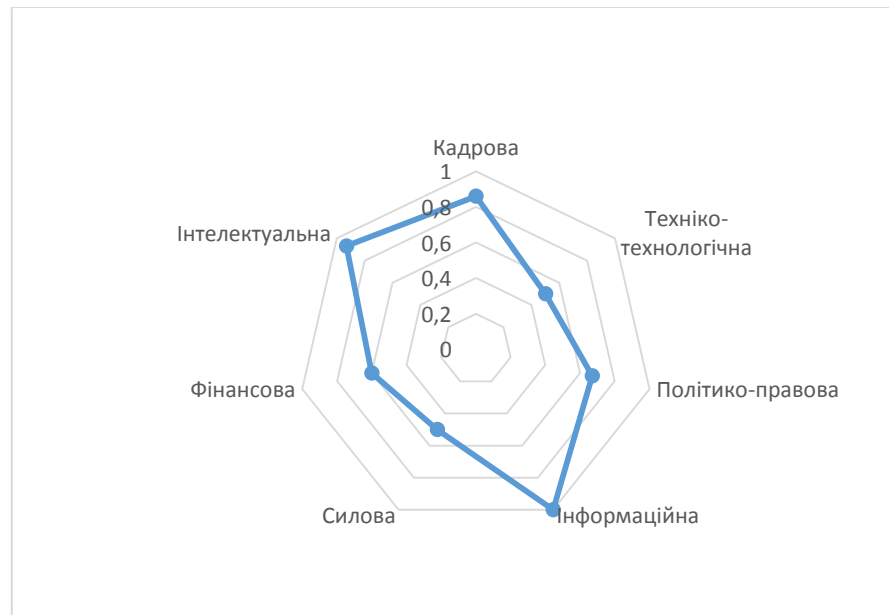

Рис. 2.3. Схема областей економічної безпеки СТОВ «АгроМайстер»

Отже, провівши оцінку рівня економічної безпеки на СТОВ «АгроМайстер», можна прийти до висновку, що підприємство є на задовільному рівні безпеки.

Отже, безпека підприємницької діяльності полягає у тому як робітники підприємства дотримуються правил та вимог порядку, який встановлений на підприємстві. Джерелами інформації, яка є комерційною таємницею, на СТОВ «АгроМайстер» є документація підприємства. На підприємстві для збереження комерційної інформації проводяться різні заходи. Провівши оцінку рівня економічної безпеки на СТОВ «АгроМайстер», можна прийти до висновку, що підприємство є на задовільному рівні безпеки, хоча низькі показники є у силовій та техніко-технологічній області економічної безпеки і тому їм потрібно приділити більш ретельну увагу

2.3.Відповідальність за розголошення комерційної таємниці на СТОВ «АгроМайстер»

Як ми всі знаємо то розголошення конфіденційної інформації, більш того комерційної таємниці, може причинити непоправну шкоду підприємству. Тому працівники підприємства повинні дуже ретельно зберігати комерційну таємницю.

На СТОВ «АгроМайстер» з працівниками не укладають «Договір про нерозголошення комерційної таємниці». В якому би йшлося про те як саме вони можуть розпоряджатися інформацією.

На СТОВ «АгроМайстер» якщо працівник навмисно чи випадково допустив витік комерційної таємниці то він може понести таку відповідальність:

- Відповідно до ст. 231 Кримінального кодексу України: «Умисні дії, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну ...таємницю... якщо це спричинило істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності - караються штрафом від трьох тисяч до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [27].

- Відповідно до ст. 232 Кримінального кодексу України: «Умисне розголошення комерційної...таємниці...без згоди її власника ...завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності - карається штрафом від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»[27]. Також особа позбавляється права обіймати деякі посади до трьох років.

- Статті 1166, 1167 Цивільного кодексу України [44].

Будь які дискусії з приводу комерційної таємниці вирішуються через суд у відповідності до чинного законодавства України.

Отже, так як розголошення конфіденційних даних може завдати непоправної шкоди підприємству то працівники повинні дуже ретельно

зберігати комерційну таємницю. На СТОВ «АгроМайстер» це регулюється нормативними документами .

Висновки до другого розділу

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «АгроМайстер» здійснює господарську діяльність і несе відповідальність згідно з своїми обов'язками.

Було зроблено аналіз фінансового становища підприємства за 2017-2021 роки. Зробивши аналіз ми побачили, що підприємство є ліквідним, в сенсі активи можуть дуже швидко конвертуватися у гроші, підприємство є рентабельним. Ділова активність підприємства тримається на високому рівні.

Джерелами інформації, яка є комерційною таємницею, на СТОВ «АгроМайстер» є документація підприємства. На підприємстві для збереження комерційної інформації проводяться різні заходи.

Провівши оцінку рівня економічної безпеки на СТОВ «АгроМайстер», можна прийти до висновку, що підприємство є на задовільному рівні безпеки, хоча низькі показники є у силовій та техніко-технологічній області економічної безпеки і тому їм потрібно приділити більш ретельну увагу.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ СТОВ «АГРОМАЙСТЕР»

3.1. Організаційно-технічні заходи щодо удосконалення організації захисту комерційної таємниці у СТОВ «АгроМайстер»

Система забезпечення економічної безпеки на підприємстві є дуже складним явищем. Головною її метою є гарантування стабільного і найбільш ефективного функціонування, а також високого потенціалу процвітання у майбутньому. Основні функціональні цілі економічної безпеки представлені на рис.3.1.

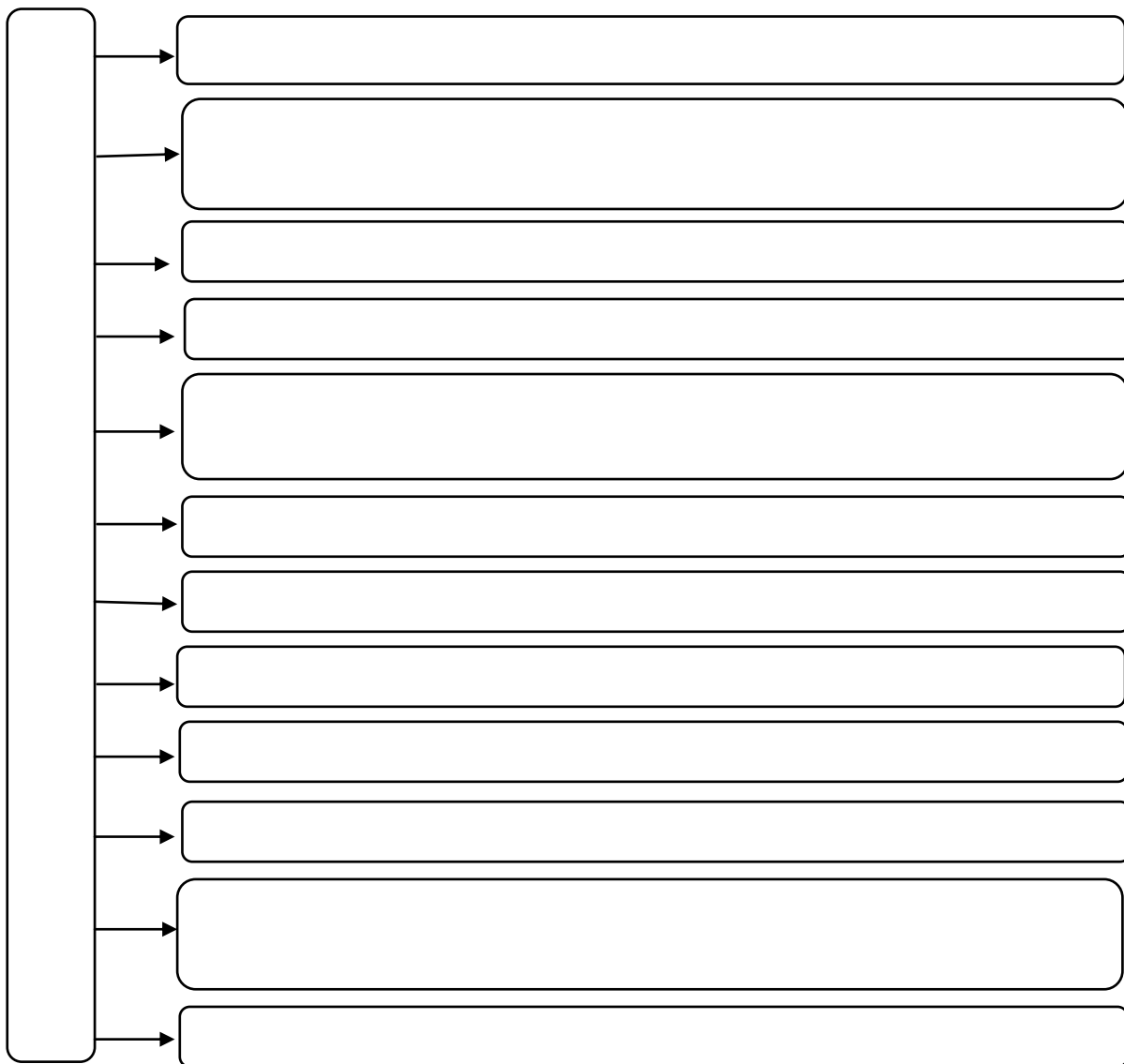

Рис. 3.1. Функціональні цілі економічної безпеки

Для того щоб побудувати систему безпеки підприємства, то треба зробити оцінку потенційних та реальних небезпек та загроз, які можуть вплинути на його економічну безпеку.

Основні потенційні і реальні небезпеки та загрози, які можуть вплинути на економічну безпеку підприємства наведені на рис. 3.2.

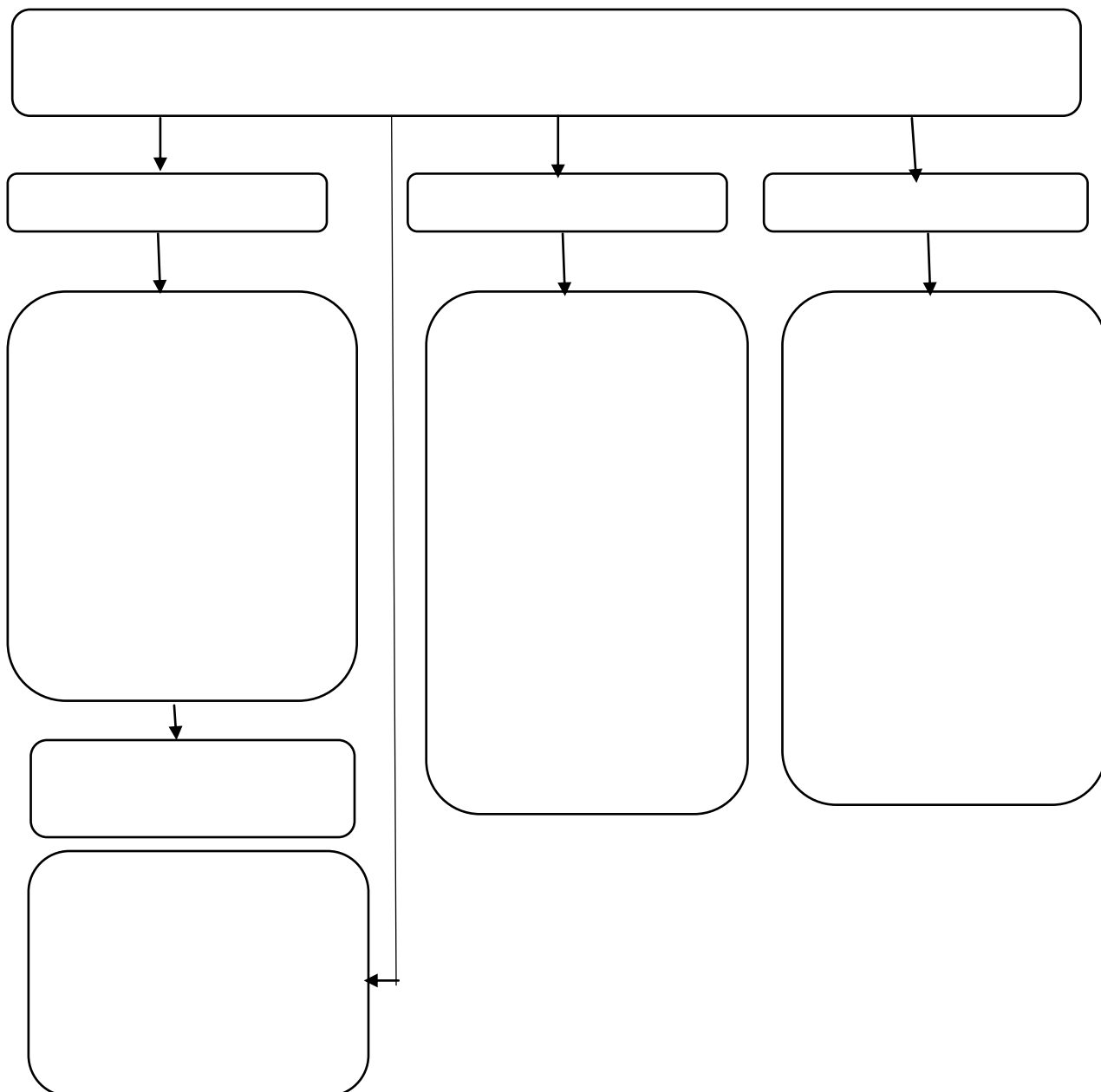

Рис.3.2. Потенційні і реальні небезпеки та загрози, які можуть вплинути на економічну безпеку підприємства

Для того щоб система захисту, яка оберігає конфіденційну та комерційну інформацію ефективно функціонувала то вона повинна дотримуватися деяких умов.

Перш за все на підприємстві повинно бути узгоджено фінансові, виробничі, комерційні та операційні аспекти діяльності.

Всі структурні підрозділи на підприємстві повинні працювати злагоджено щоб забезпечувати, в якомусь сенсі, інформаційну безпеку.

Щоб досягти успішності захисту то потрібно провести оцінку даних на СТОВ «АгроМайстер» і об'єктів, які потрібно захистити. Також потрібно розробити та узгодити заходи захисту ще до того як вони будуть впроваджені на підприємство.

Для того щоб забезпечити захист комерційної таємниці то на СТОВ «АгроМайстер» є порядок, в якому йдеться про те як працювати з інформацією та який є доступ до неї, який включає адміністративні, правові, організаційні, фінансові, соціально-психологічні заходи, які є обґрунтованими правовими нормами України або організаційно-розпорядчі документи, які видає керівник підприємства.

Умови ефективного захисту комерційної таємниці:

- об'єднаність для того щоб вирішити виробничі, комерційні, фінансові та режимні питання;
- всі зацікавлені підрозділи підприємства повинні дотримуватися координації заходів безпеки на підприємстві;
- розроблення ,на початку того як будуть проведені режимні роботи, режимних заходів.

Для того щоб убезпечити СТОВ «АгроМайстер» від негативних факторів з приводу безпеки то можемо порекомендувати робити перевірку не тільки того як зберігається комерційна інформація, а ще й те як ставляться працівники до особистісних службових обов'язків, їх обережність поведінки з документами, насторожуватися якщо працівники раптово починають цікавитися іншими підрозділами. Також для того, щоб визначити робітників,

які займаються розповсюдженням даних які становлять комерційну таємницю, здійснюють розкрадання грошей та виконують такі дії які можуть загрожувати економічному становищу підприємства то потрібно звернути увагу на: спонтанний інтерес працівника до даних які становлять комерційну таємницю, зацікавленістю діяльністю інших підрозділів, робітник змінює поведінку коли спілкується з колегами, збільшення витрат робітника, купівля працівником дорогих товарів та нерухомості.

Для забезпечення обліку та збереження паперових документів, в яких наявні дані які становлять комерційну таємницю, то нами для СТОВ «АгроМайстер» розроблено рекомендації по їх оформленню (Рис.3.3.).

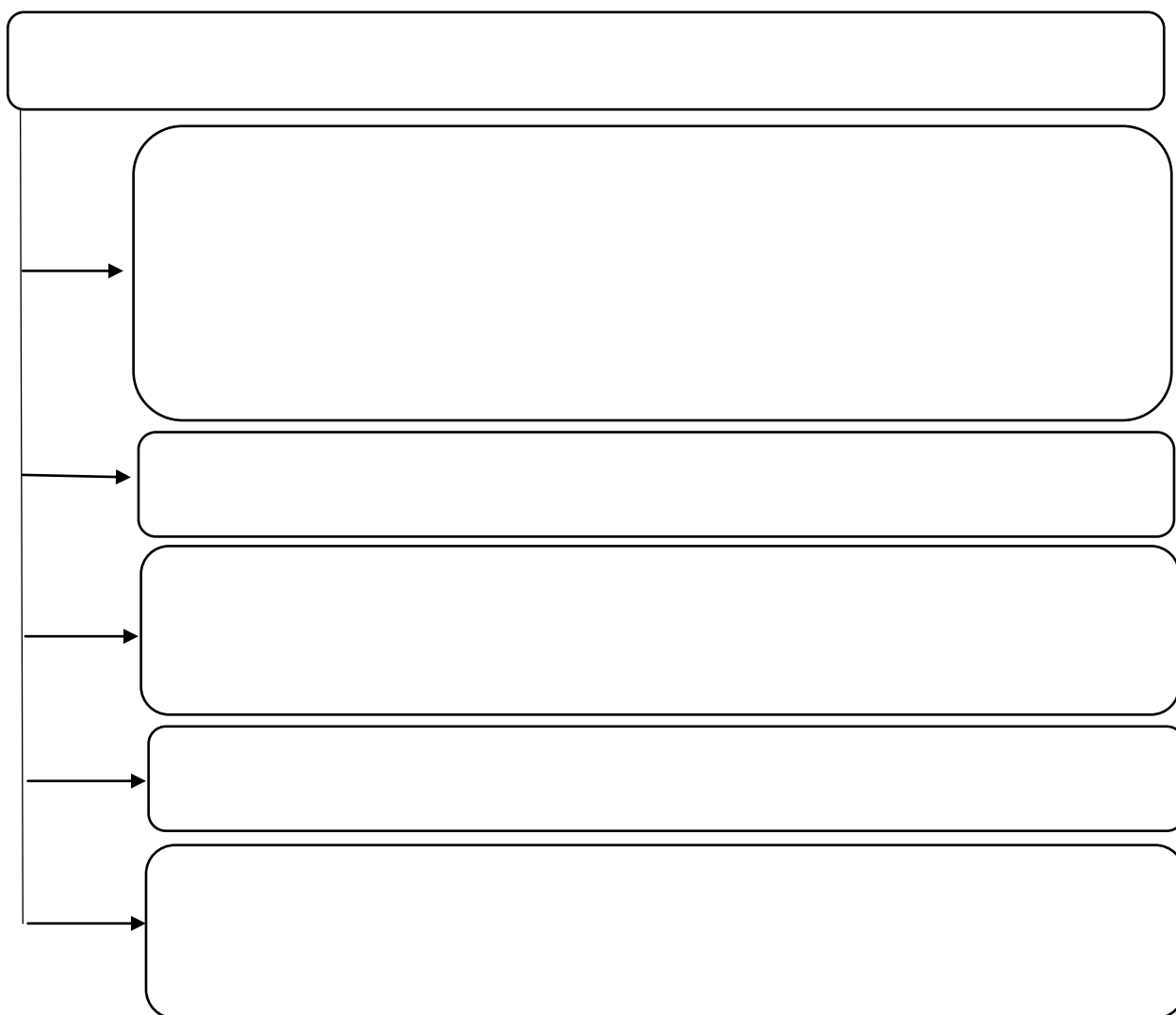

Рис. 3.3. Розроблені рекомендації для СТОВ «АгроМайстер» по оформленню паперових документів , в яких наявні дані, що становлять комерційну таємницю

Великим недоліком є те, що на СТОВ «АгроМайстер» не створено службу з забезпечення фінансово-економічної безпеки. За забезпечення фінансово-економічної безпеки на підприємстві відповідають директор та фінансовий директор. Також, в якомусь сенсі можна сказати, що за це відповідають головний бухгалтер, головний економіст та менеджери теж відповідають за безпеку.

Отже, так як у директора та фінансового директора є величезне коло обов'язків і за всім фізично важко вгледіти і із-за цього можливий варіант того що воно можуть упустити якісь нюанси в безпеці то вважаємо за необхідне запропонувати директору наділити одного з бухгалтерів обов'язками по забезпеченню фінансово-економічної безпеки з доплатою до його основної заробітної плати.

Також вважаємо за необхідне впровадити на СТОВ «АгроМайстер» проведення тренінгів для співробітників на яких би навчали як поводитися з комерційною таємницею та до яких наслідків може призвести її розголошення.

У СТОВ «АгроМайстер» не укладають «Договір про нерозголошення комерційної таємниці» за допомогою якого можна було б унеможливити витік конфіденційної інформації бо в ньому йдеться про те як саме робітники можуть розпоряджатися інформацією і що буде якщо конфіденційна інформація буде розголошеною.

Рекомендуємо підприємству це прийняти до уваги та почати укладати такий договір з працівниками які мають доступ до інформації яка є комерційною таємницею.

На Рис.3.4. наведено розроблені зобов'язання сторін у відповідності з «Договір про нерозголошення комерційної таємниці»

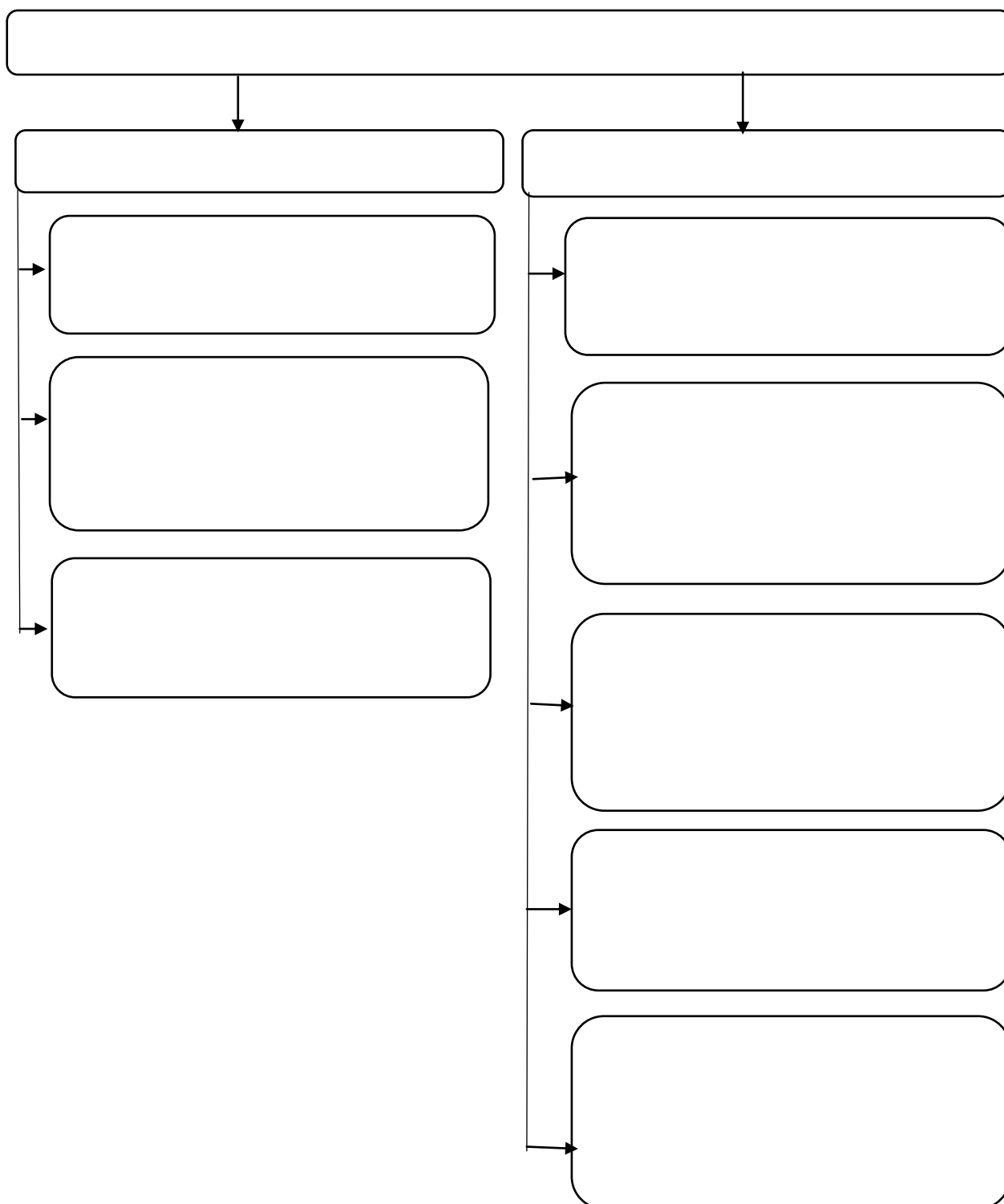

Рис.3.4. Зобов'язання сторін у відповідності до «Договір про нерозголошення комерційної таємниці»

Отже, щоб забезпечити збереження комерційної інформації то структурні підрозділи на підприємстві повинні працювати злагоджено. Також було б доцільно наділити одного з працівників обов'язками по забезпеченню фінансово-економічної безпеки, проводити тренінги на яких би

розповідалося як поводитися з конфіденційною інформацією, ще потрібно впроваджувати укладання «Договір про нерозголошення комерційної таємниці».

3.2. Удосконалення інформаційного забезпечення організації системи захисту комерційної таємниці СТОВ «АгроМайстер»

На підприємстві самим важливим компонентом системи економічної безпеки є механізм забезпечення економічної безпеки.

Під механізмом забезпечення економічної безпеки розуміють багато процесів, за допомогою яких протидіють загрозам і ризикам. Компонентами цього механізму є принцип, метод, процес, система управління, система ухвалення управлінських рішень, тобто без них він не зможе функціонувати.

Механізм забезпечення економічної безпеки проявляється через управлінські відносини, саме через процес управлінської діяльності.

Для того щоб ретельніше спостерігати за обігом інформації, яка є комерційною таємницею, то на СТОВ «АгроМайстер» конфіденційну інформацію потрібно послідовно розмістити за ступенем того наскільки вона є поширеною:

- суворо конфіденційна інформація - якщо станеться витік цієї інформації то це призведе до дуже серйозних наслідків для підприємства;
- конфіденційна інформація - якщо станеться розголошення такої інформації то це може призвести до погіршення взаємин з партнерами. Можливо навіть зможе негативно вплинути на престиж підприємства;
- службова інформація - якщо відбудеться витік такої інформації то це може призвести до утруднення подолання повсякденних завдань на підприємстві.

Також на СТОВ «АгроМайстер» встановлено категорії захисту всіх об'єктів комп'ютерних мереж у відповідності з ступенем конфіденційності даних:

- Перший ступінь - об'єкти, які є пов'язаними з обробленням суворо конфіденційної інформації;
- Другий ступінь - об'єкти, які є пов'язаними з обробленням конфіденційної інформації;
- Третій ступінь - об'єкти, які є пов'язаними з обробленням службової інформації.

У СТОВ «АгроМайстер» зараз використовують кваліфікований електронний підпис (раніше його називали- електронний цифровий підпис). Це такий захищений пристрій на якому зберігається цей підпис для використання в електронних документах. В нього є багато переваг таких як: можна застосовувати в багатьох сферах, при його використанні на підприємстві стає менше паперових документів, забезпечує цілісність документа але при всіх його плюсах є ще й недоліки такі як: на міжнародному рівні можуть статися проблеми з його використанням, цей підпис зберігають на окремому носії і тому є можливість того що він може загубитися чи його можуть викрасти. Тому рекомендуємо дуже ретельно наглядати за зберіганням та використанням кваліфікованого електронного підпису.

Дуже важливим є захист інформації після того як робітник звільнився з підприємства.

У СТОВ «АгроМайстер» проводять роботу по захисту конфіденційної інформації при звільненні працівника, якому була доступна конфіденційна інформація, але на наш погляд недостатньо і тому пропонуємо проводити заходи (хоча частину з них на підприємстві використовують але вважаємо за потрібне ще раз наголосити за них), які представлені на рис.3.5.

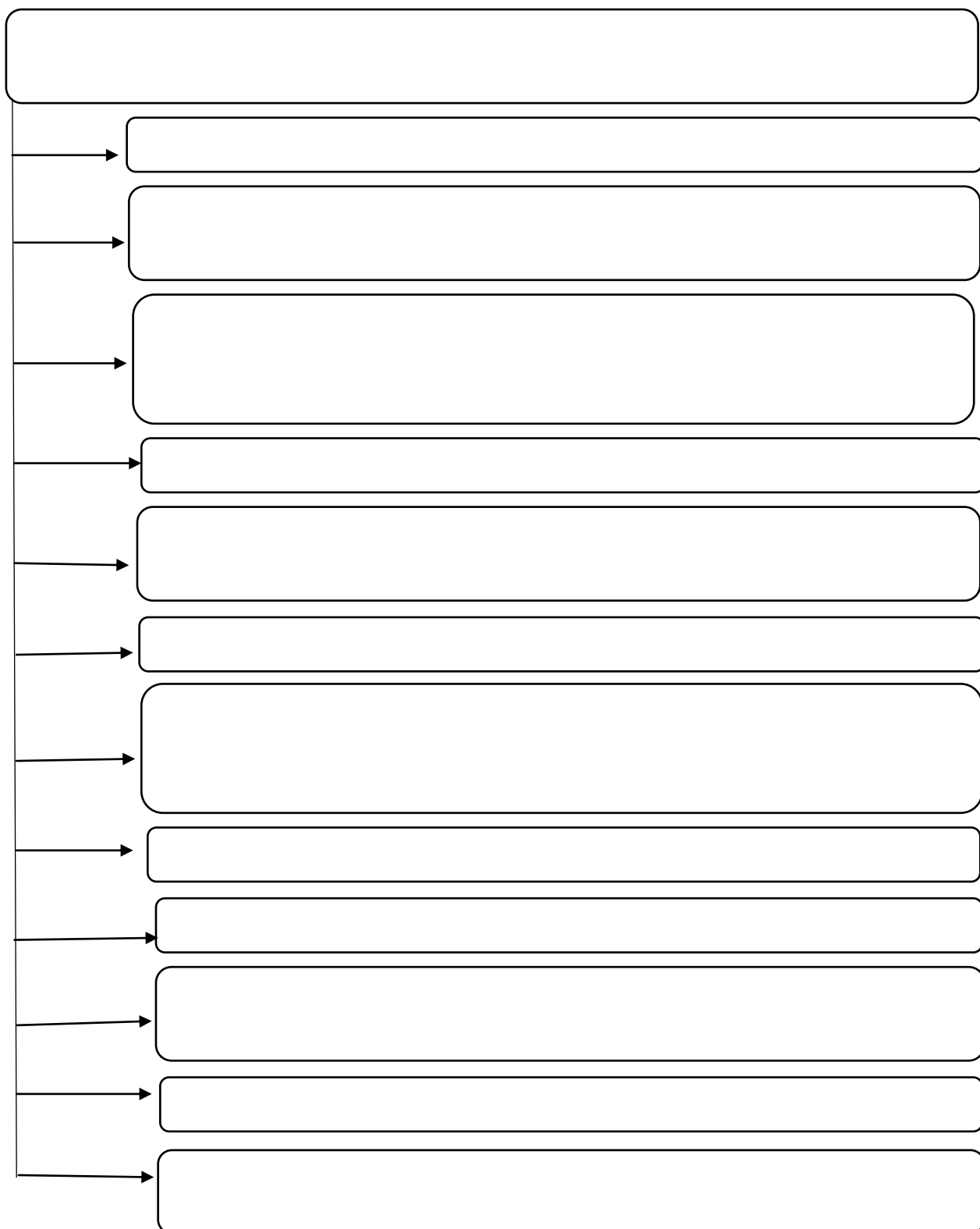

Рис. 3.5. Доповнені заходи по захисту конфіденційної інформації при звільненні працівника у СТОВ «АгроМайстер»

Із-за стрімкого розвитку сучасних технологій зараз частіше стаються ситуації, коли якимсь чином інформація витікає з електронних носіїв. Через

такі інциденти підвищується інтерес до приладів, систем, механізмів, які могли б діяти превентивно.

Для захисту конфіденційної інформації на СТОВ «АгроМайстер» розроблено комплекс заходів, який представлено на рис. 3.6.

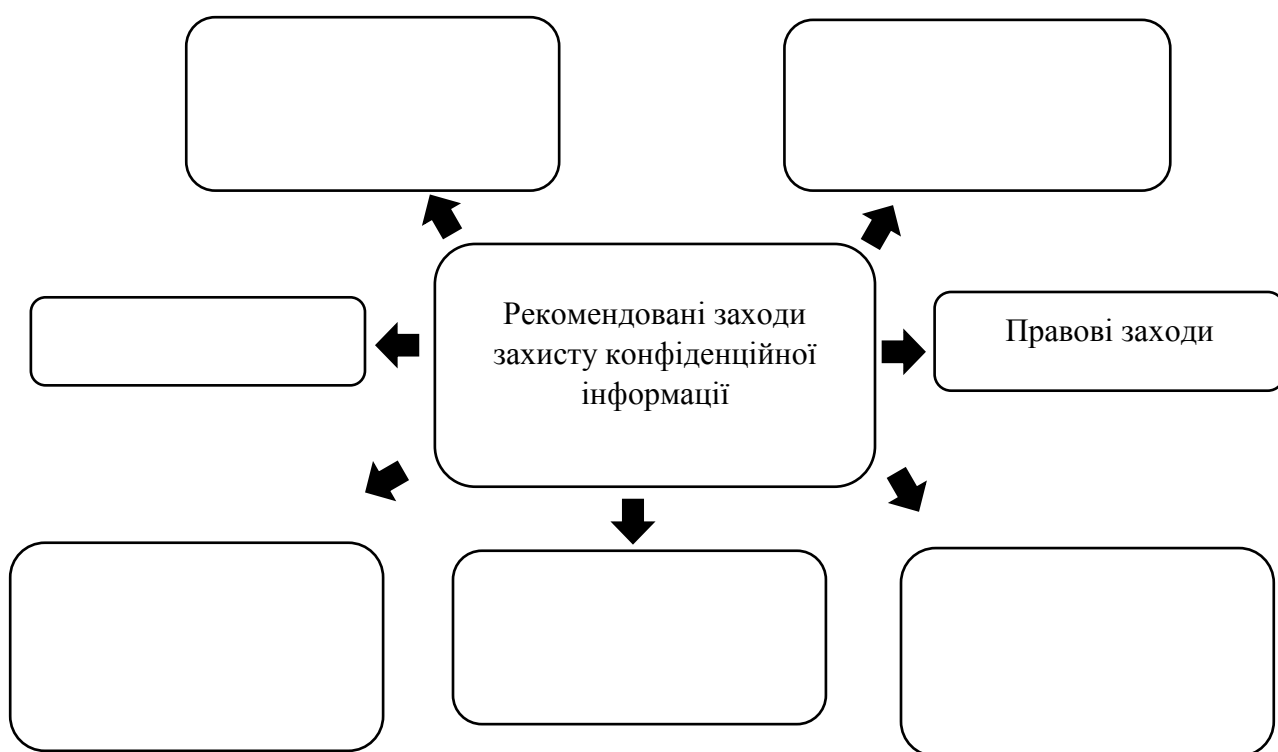

Рис. 3.6. Рекомендовані заходи захисту конфіденційної інформації

Отже, для того щоб ретельніше спостерігати за обігом інформації, яка є комерційною таємницею, то на СТОВ «АгроМайстер» конфіденційну інформацію потрібно послідовно розмістити за ступенем того наскільки вона є поширеною. Із-за стрімкого розвитку сучасних технологій зараз частіше стаються ситуації, коли якимсь чином інформація витікає з електронних носіїв. Для захисту конфіденційної інформації на СТОВ «АгроМайстер» розроблено комплекс заходів також вносимо корективи по захисту конфіденційної інформації при звільненні працівника, якому була доступна конфіденційна інформація.

Висновки до третього розділу

Питання захисту комерційної таємниці зараз постає дуже гостро.

Особливу увагу потрібно приділити саме вдосконаленню системи організації захисту комерційної таємниці підприємства.

За допомогою укладання трудових договорів з робітниками і особлива увага до набору та ведення кадрової політики допоможуть зробити неможливим витік конфіденційної інформації з підприємства або мінімізували б його.

Для того щоб забезпечувати облік та збереження паперових документів, в яких наявні дані які становлять комерційну таємницю, то на СТОВ «АгроМайстер» розроблено рекомендації по їх оформленню.

Так як на підприємстві відсутня служба із забезпечення фінансово-економічної безпеки то нами були розроблені рекомендації як вирішити це питання.

На підприємстві здійснено класифікацію конфіденційної інформації і вказано до чого може призвести її витік.

Так як на СТОВ «АгроМайстер» проводять роботу по захисту конфіденційної інформації при звільненні працівника, якому була доступна конфіденційна інформація, але на наш погляд недостатньо і тому було запропоновано заходи для того щоб не відбулося розголошення комерційної таємниці.

Організаційні заходи, за допомогою яких можливо підсилити охорону комерційної таємниці, рекомендуємо надати керівникам підрозділів. Можливий варіант залучення для цього спеціалістів з метою того щоб вони провели консультацію з приводу того як ще впровадити других заходів захисту.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Зі зробленого дослідження у СТОВ «АгроМайстер» ми можемо зробити такі висновки:

1. Для підприємства є дуже важливим збереження комерційної таємниці бо із-за її розголошення воно може зазнати непоправної шкоди і це можливо навіть поставить під сумнів його існування. Комерційна таємниця в нашому законодавстві регулюється окремими положеннями Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України, Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції» і іншими нормативними актами. Комерційною таємницею є : «інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб...».

2. В сучасних умовах збільшується ризик, який пов'язаний з тим, що конкуренти прагнуть заволодіти цінною інформацією, яка є комерційною таємницею. Інформацію, яка є комерційною таємницею, зберігають на великій кількості носіїв і із-за цього може статися несанкціонований витік цієї інформації і тому потрібно розуміти які є канали витоку комерційної таємниці .Необхідно розуміти що каналами розповсюдження є засоби обміну інформацією між суб'єктами особистісних відносин та ділових відносин, які було б правильніше розподілити на формальні (робітник фірми, державні установи, реклама) та неформальні (конкуренти, злочинні організації, технічні засоби).

Джерелами, звідки може здійснюватися витік комерційної інформації є: звичайно що люди, реклама, публікації, обчислювальна техніка, продукція, технічні носії та засоби.

3. Важливим напрямком в діяльності підприємства є планування заходів щоб захистити комерційну інформацію. Таке планування є дуже важливим в управлінні підприємством. Коли на підприємстві проводиться

планування основної діяльності то у той же час повинне відбуватися планування заходів по захисту інформації з обмеженим доступом.

Також потрібно дуже ретельно розробляти організаційно-плануючі документи, щоб врахувати всі нюанси.

Є дуже багато способів несанкціонованого доступу до інформації. Щоб правопорушнику було якомога важче отримати доступ до інформації то потрібно проаналізувати як може витекти інформація та влаштувати якомога більше перешкод.

Для того щоб з'ясувати передумови витoku комерційної інформації то потрібно виділити деякі фактори, які сильно на це впливають. По-перше, це можуть бути несвідомі помилки із-за незнання працівників правил захисту комерційної таємниці. По-друге, робітники підприємства можуть свідомо зливати інформацію.

3. В результаті проведеного SWOT-аналізу в СТОБ «АгроМайстер» було визначено порівняльні переваги, можливості розвитку, сильні сторони, загрози та недоліки.

Якщо оцінювати фінансово-економічну сторону СТОБ «АгроМайстер» то відбувається ріст власного капіталу і це свідчить про ефективну діяльність підприємства, також підприємство добре забезпечене необхідними активами, є позитивна динаміка основних засобів. Ще збільшується чистий дохід і це значить те, що підприємство здійснює свою діяльність ефективно. Показники стану оборотних активів такі як коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів і коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів збільшилися, а ось коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів, мав змінний характер, то збільшувався то зменшувався. Якщо аналізувати показники стану основного капіталу то вони мали тенденцію до збільшення. Також підприємство може швидко переводить активи в готівку без втрачання своєї вартості але погано справляється з покриттям поточної заборгованості. Відповідно до «Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану» то підприємство знаходиться на високому рівні.

5. Джерелами інформації, яка є комерційною таємницею, на СТОВ «АгроМайстер» є документація підприємства.

Щоб краще забезпечити збереження конфіденційної інформації, запобігти безконтрольного входу та виходу працівників та відвідувачів, непроникнення осіб з неправомірними уміслами то, не так давно, на вході до головного офісу підприємства встановили контрольно-пропускний пункт. Раніше особи могли безперешкодно потрапити до офісу, а зараз уже ні, бо встановлено правила пропуску на територію. У робітників підприємства наявні ключі для входу та територію офісу. Відвідувач повинен мати конкретну мету щоб його впустили, відповідальні за це співробітники.

На контрольно-пропускних дверях стоїть система спостереження, тобто якщо приходить відвідувач то він натискає кнопку, в офіс подається сигнал, відповідальні за це особи можуть побачити і почути відвідувача, а потім уже прийняти рішення допустити його на територію чи ні.

Безпека підприємницької діяльності полягає у тому як робітники підприємства дотримуються правил та вимог порядку, який встановлений на підприємстві.

Дуже важливу роль для забезпечення захисту комерційної таємниці підприємства відіграє кадрова служба. Робітники цієї служби ретельно перевіряють кадри при прийомі на роботу, перевіряє працівників якщо сумніваються з приводу чесності то проводить спілкування з тими працівниками які звільняються.

Також провівши оцінку рівня економічної безпеки на СТОВ «АгроМайстер», можна прийти до висновку, що підприємство є на задовільному рівні безпеки, хоча низькі показники є у силовій та техніко-технологічній області економічної безпеки і тому їм потрібно приділити більш ретельну увагу.

6. Так як розголошення конфіденційних даних може завдати непоправної шкоди підприємству то працівники повинні дуже ретельно зберігати комерційну таємницю. На СТОВ «АгроМайстер» це регулюється

лише нормативними документами.

Із зробленого вище дослідження ми можемо запропонувати такі шляхи вдосконалення системи організації захисту комерційної таємниці на СТОВ «АгроМайстер»:

- проводити перевірку не тільки того як зберігається комерційна інформація, а ще й те як ставляться працівники до особистісних службових обов'язків, їх обережність поведінки з документами;

- розроблено рекомендації щодо оформлення паперових документів які становлять комерційну таємницю;

- так як на підприємстві не створено службу з забезпечення фінансово-економічної безпеки, а в директора є величезне коло відповідальності, то рекомендуємо наділити одного з бухгалтерів обов'язками по забезпеченню фінансово-економічної безпеки з доплатою до його основної заробітної плати;

- впровадити проведення тренінгів для співробітників на яких би навчали як поводитися з комерційною таємницею та до яких наслідків може призвести її розголошення;

- так як на підприємстві не укладають «Договір про нерозголошення комерційної таємниці» за допомогою якого можна було б унеможливити витік конфіденційної інформації бо в ньому йдеться про те як саме робітники можуть розпоряджатися інформацією і що буде якщо конфіденційна інформація буде розголошеною то пропонуємо приділити цьому увагу та почати укладати такий договір з працівниками, також розроблено вимоги до цього документу;

- розроблено комплекс заходів для захисту конфіденційної інформації;

- рекомендуємо дуже ретельно наглядати за зберіганням та використанням кваліфікованого електронного підпису так як він є дуже важливим і зберігається на окремому носії і тому є можливість того що він може загубитися чи його можуть викрасти;

- доповнено заходи по захисту конфіденційної інформації при звільненні працівника;

- рекомендовано проведення організаційних заходів, за допомогою яких можливо підсилити охорону комерційної таємниці, надати керівникам підрозділів. Можливий варіант залучення для цього спеціалістів з метою того щоб вони провели консультацію з приводу того як ще впровадити другі заходів захисту;

- на наш погляд на підприємстві проводять недостатню роботу по захисту конфіденційної інформації при звільненні працівника, якому була доступна конфіденційна інформація, тому рекомендуємо проводити заходи які б убезпечили від витоку такої інформації.

Вважаємо, що реалізація на СТОВ «АгроМайстер» запропонованих заходів по вдосконаленню системи організації захисту комерційної таємниці призведе до того, що підприємство зможе якнайкраще захистити інформацію, яка становить комерційну таємницю, бо її витік може призвести до катастрофічних наслідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук Г. О. Захист комерційної таємниці: методика розслідування злочинів / Г.О. Андрощук // Інтелектуальна власність– 2008. - Випуск 7. -С. 21- 33
2. Андрощук Г. О. Конкурентне право: захист від недобросовісної конкуренції : науково- практичне видання . Київ: Юстініан, 2012. 472 с.
3. Андрощук Г.А., Крайнев П.П. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны: монография. Киев: Изд. Дом «Ин Юре», 2000. 400 с
4. Андрощук Г. О. Захист комерційної таємниці: методика розслідування злочинів / Г.О. Андрощук // Інтелектуальна власність– 2008. – Випуск 11.- С. 21-33.
5. Архипов О.Е., Ворожко В.П. Системні аспекти оцінювання рівня важливості секретної інформації : монографія. Київ: Юстініан,2007.152с.
6. Баженов В.А., Венгерський П.С., Горлач В.М. Информатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: навч. посіб. К.:Каравела, 2004. 464 с.
7. Бишовець Є.В. Міжнародний захист комерційної таємниці:збірник наук.статтей .Київ, 2018, С. 358-360
8. Богуш В.М., Юдін О.К. Інформаційна безпека держави:навчальний посібник.Київ:МК-Прес, 2005. 432 с.
9. Бойко О.І. Комерційна таємниця як вид інформації. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економіка*. 2007.№ 2 (38). С. 17-24.
10. Гатчин Ю. А., Сухостат В. В. Теорія інформаційної безпеки і методологія захисту інформації: навчальний посібник .СПб.: СПбГУ ІТМО, 2010. 98 с.
11. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18/22. Ст. 144.

12. Дідук А.Г., Смірнов О.Г. Захист комерційної таємниці за допомогою законодавства про недобросовісну конкуренцію . *Сучасне право в епоху соціальних змін*. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. Національний авіаційний університет. 26 лютого 2021 року. Тернопіль: Вектор, 2021. С. 77-81
13. Ортинський В. Л., Керницький І. С., Живко З. Б., та ін. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навчальний посібник. Київ: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2009. 546 с
14. Економічна безпека: навч. посіб. за ред. Варналій З. С. Київ: Знання, 2009. 647 с.
15. Про засади інформаційної безпеки України :Закон України від 28.05.2014 №4949 *Відомості Верховної Ради України*.
16. Князев С. Комерційна таємниця: особливості організаційно-правового впровадження. Київ: Юстініан, 2006. 5 с.
17. Князев С.О. Комерційна таємниця в Україні: особливості організаційно-правового впровадження . *Юридичний журнал*. 2006. № 5
18. Коваленко О. О. Свобода волі працівника і роботодавця та її вплив на укладання, зміну та припинення трудового договору: монографія. Х. :ХНАДУ. 2015. 200–201 с.
19. Коваленко О.О. Парадокс правового регулювання охорони комерційної таємниці у трудових відносинах. *Сучасний стан забезпечення трудових прав і прав у сфері соціального забезпечення та перспективи його поліпшення*. Збірник матеріалів IX Всеукраїнської науково-практичної конференції. Харківський національний університет внутрішніх справ. 4 червня 2021 рок. Харків, 2021
20. Козачук М. О. Свобода підприємницької діяльності та її обмеження в законодавстві України : дис. ... канд. юрид. наук .Київ, 2011.256 с.

21. Коц Д. В. Теоретико-правові засади інформації з обмеженим доступом. *Вісник Національного технічного університету «Київський технічний інститут імені Ігоря Сікорського»*. Політологія. Соціологія. Право. 2019. №2 (42). С. 107-111.

22. Кравченко О. М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

23. Кравченко О.М. Дистинкція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею. *Право та закон: теорія, методологія, практика* : збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція». 15 квітня 2021 року. Київ : Центр учбової літератури, 2021. С.35-38.

24. Кравченко О.М. Охорона комерційної таємниці від сучасних загроз. *Юридична практика в країнах ЄС та в Україні на сучасному етапі* : матеріали міжнародної юридичної науково-практичної конференції. Університет ім. Васіле Голдеш, 25-26 січня 2019 року.м. Арад, Румунія, 2019. С. 373–376.

25. Кравченко О.М. Проблеми правової природи комерційної таємниці як окремого виду таємної інформації в Україні. *Вісник Академічної праці, соціальних відносин і туризму*. 2015. № 1–2. С. 59–65.

26. Кравченко О.М. Удосконалення законодавства України в сфері охорони комерційної таємниці суб'єктів господарювання. *Євроінтеграція: польський досвід і українські перспективи* : міжнародної юридичної науково-практичної конференції. Міжнародний гуманітарний університет. 29 квітня 2019 року. Одеса, 2019. С. 54–59.

27. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III.

28. Курман О.В. Відомості, що становлять комерційну таємницю, як предмет злочинного посягання. *Право і суспільство*. 2015. №5-2. Частина 2. С. 177–181.

29. Методичні рекомендації державним експертам з питань таємниць щодо визначення підстав для віднесення відомостей до державної таємниці та ступеня її секретності : Наказ Держкомсекретів України від 09.11.1998 р. № 22.
30. Новицька Н. Б. Обмеження права на інформацію як складова забезпечення національної безпеки. Соціологія права .Львів: Арал, 2019. 28–30 с.
31. Новицька Н. Б. Право на інформацію як складова забезпечення безпеки. Львів:Арал, 2019. 125-127 с.
32. Носік Ю. В. Право на комерційну таємницю в Україні: монографія Київ: КНТ, 2007. 240 с.
33. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 7 червня 1996 р. №236. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №36. Ст. 164.
34. Сліпачук О. Комерційна таємниця на підприємстві. Справочник економіста. Київ: Ліра, 2005. 67 с.
35. Мак В.П. Служба безопасности предприятия : Орг.-управлен. и правовые аспекты деятельности М. : Мир безопасности, 1999. 159 с.
36. Сляднева А. Определение понятия коммерческой тайны субъекта хозяйствования. Підприємництво, господарство і право. 2009. № 9. С. 40–43.
37. Сляднева А. Определение понятия коммерческой тайны субъекта хозяйствования , Підприємництво, господарство і право. 2009. №11. С. 50–51.
38. Соловьев З.Я. Коммерческая тайна и ее защита . М.: ИВФ Антал, 1997.64 с
39. Татарин І.І. Передумови та процес створення системи економічної безпеки на підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2008. №3. С. 386–389.
40. Ткачук И.Б. Коммерческая тайна: организация защиты, расследование посягательств : учебник М.: Изд-во «Щит-М», 2000. 168 с.

41. Ткачук Т. Удосконалення системи захисту комерційної таємниці: монографія. К. : КНЕУ, 2007. 34-37с.
42. Топалова Л.Д. Правовой режим коммерческой тайны: дис.... канд. юрид. наук . Дніпро, 2006. 213 с.
43. Фархнэм А. Как сохранны Ваши секреты? Управление персоналом. 1997. 86с.
44. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. №435. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 505.
45. Черкаська Є.В. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності / Черкаська Є.В.//Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти : колективна монографія.-Дніпро: ДДАЕУ, 2022. - С. 219-228.
46. Черкаська Є.В. Розвиток сучасних методів захисту комерційної таємниці в Україні. *Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи*. Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. ДДАЕУ.27-28 жовтня 2022року. Дніпро, 2022. С.330 .
47. Чикін С., Черненко В. Комерційна таємниця як об'єкт управління на підприємстві: дії правового характеру .Теорія і практика інтелектуальної власності. 2011. № 5 (61). С. 56-64.
48. Чунарьова А.В., Чунарьов А.В. Принципи організації захисту інформації в сучасних інформаційно-комунікаційних системах і мережах: монографія. К. : КНЕУ, 2010. 35-38 с.
49. Lukes R., Vieweg K., Hauck E. Schutz von Betriebs – und Geschäftsgeheimnissen in ausgewählten EG-Staaten. Berlin, 1986. 481 s.
50. Maier A. Der Schutz von Betriebs-und Geschäftsgeheimnissen im schwedischen, englischen und deutschen Recht. - Köln. 1998. 457 s.
51. Ruppe H-G. Geheimnisschutz im Wirtschaftsleben. Wien, 1980. 153s.

ДОДАТКИ

Додаток А

Оцінка майна та капіталу СТОВ «АГРОМАЙСТЕР» 2017-2021 рр., тис. грн

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2017р.	2018 р.	2019 р.	2020р.	2021 р.	Відношення у % 2021р. до 2017 р.
	Майно - усього	44717,0	56042,0	65509,0	83002,0	111211,0	248,70
1	Необоротні активи	17520,0	23934,0	30415,0	37766,0	50349,0	287,38
1.1	Основні засоби	13547,0	21155,0	25530,0	36499,0	45957,0	339,24
1.2	Довгострокові біологічні активи	-	-	-	-	-	-
2	Оборотні активи	27197,0	32108,0	35094,0	45236,0	60862,0	223,78
2.1	Запаси	11879,0	13034,0	12638,0	19161,0	29665,0	249,73
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	3450,0	3023,0	3745,0	9220,0	12342,0	357,74
2.3	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	490,0	51,0	574,0	1505,0	593,0	121,02
2.4	Інші оборотні активи	-	-	-	-	-	-
2.5	Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-
3	Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-	-
	Капітал- усього	44717,0	56042,0	65509,0	83002,0	111211,0	248,70
4.	Власний капітал	29288,0	40947,0	46079,0	57566,0	81963,0	279,85
4.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	100,00
5.	Зобов'язання і забезпечення	15429,0	15095,0	19430,0	25436,0	29248,0	189,57
5.1	Довгострокові зобов'язання	9342,0	4659,0	5342,0	11873,0	16398,0	175,53
5.2	Поточні зобов'язання	6087,0	10436,0	14088,0	13563,0	12850,0	211,11
5.3	Поточна кредиторська заборгованість	1280,0	2126,0	3704,0	4016,0	6791,0	530,55
5.4	Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-	-	-	-	-	-

Додаток Б

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів СТОВ

«АГРОМАЙСТЕР» за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	2017р.	2018 р.	2019 р.	2020р.	2021 р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2021 р. до 2017р.
<i>Вихідна інформація, тис. грн</i>							
1	Вартість основних засобів на початок року	18779,0	21274,0	32324,0	39800,0	54230,0	288,78
2	Надійшло за рік	3675,0	11050,0	7476,0	15901,0	14164,0	385,41
3	Вибуло за рік	-	-	-	-	-	-
4	Вартість основних засобів на кінець року	21274,0	32324,0	39800,0	54230,0	67896,0	319,15
5	Нараховано амортизації за рік	2042,0	3442,0	3101,0	3461,0	4208,0	206,07
6	Знос основних засобів: а) на початок року	5685,0	7727,0	11169,0	14270,0	17731,0	311,89
	б) на кінець року	7727,0	11169,0	14270,0	17731,0	21939,0	283,93
<i>Показники руху основних засобів</i>							
7	Річний приріст(+) або зменшення(-), тис.грн.	2495,00	11050,00	7476,00	14430,00	13666,00	547,74
8	Темп зростання (зниження), %	113,29	151,94	123,13	136,26	125,20	11,91
9	Темп приросту (зменшення), %	13,29	51,94	23,13	36,26	25,20	11,91
10	Коефіцієнт оновлення, %	17,27	34,19	18,78	29,32	20,86	3,59
11	Коефіцієнт вибуття, %	-	-	-	-	-	-
12	Період оновлення (можливого повного вибуття), років	-	-	-	-	-	-
13	Коефіцієнт заміни (простого відтворення),%	-	-	-	-	-	-
14	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	67,89	100,00	100,00	90,75	96,48	28,59
15	Період обороту, років	9,81	7,79	11,63	13,58	14,51	147,96
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>							
16	Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	30,27	36,32	34,55	35,85	32,70	2,42
	б) на кінець року	41,15	52,50	44,15	44,55	40,46	-0,69
17	Коефіцієнт придатності, %: а) на початок року	69,73	63,68	65,45	64,15	67,30	-2,42
	б) на кінець року	58,85	47,50	55,85	55,45	59,54	0,69

Додаток В
Фінансові результати діяльності СТОВ «АГРОМАЙСТЕР»
за 2017-2021 рр., тис. грн.

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	27446,00	39779,00	39665,00	49058,00	60163,00	219,20
2	Операційні витрати, у тому числі: а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	-	-	-	-	-	152,05
	б) адміністративні витрати;	20134,00	23018,00	27701,00	29477,00	30613,00	
	в) витрати на збут;	-813,00	-1150,00	-1419,00	-2026,00	-2543,00	312,79
	г) інші операційні витрати.	-92,00	-83,00	-212,00	-497,00	-28,00	30,43
		-657,00	-217,00	-320,00	-343,00	-653,00	99,39
3	Валовий прибуток (збиток)	47580,00	62797,00	67366,00	78535,00	90776,00	190,79
4	Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	173,36	157,86	169,84	160,09	150,88	-22,48
5	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	6164,00	15336,00	10077,00	16785,00	26400,00	428,29
6	Фінансові та інвестиційні доходи	0,00	12,00	223,00	268,00	1980,00	-
7	Фінансові та інвестиційні витрати	-1469,00	-3689,00	-5168,00	-5566,00	-3983,00	271,14
8	Фінансовий результат до оподаткування	4695,00	11659,00	5132,00	11487,00	24397,00	519,64
9	Витрати (дохід) з податку на прибуток	-	-	-	-	-	-
10	Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	-	-	-	-	-	-
11	Чистий прибуток (збиток)	4695,00	11659,00	5132,00	11487,00	24397,00	19702,00
12	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	17,11	29,31	12,94	23,42	40,55	23,45
16	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	9,87	18,57	7,62	14,63	26,88	17,01

Додаток Д

Оцінка фінансової стійкості СТОВ «АГРОМАЙСТЕР» за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % 2021 р. до 2017 р.
1. Показники структури капіталу								
1.1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,65	0,73	0,70	0,69	0,74	112,53
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,35	0,27	0,30	0,31	0,26	76,22
1.3	Коефіцієнт фінансування	>1	1,90	2,71	2,37	2,26	2,80	147,63
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,53	0,37	0,42	0,44	0,36	67,74
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	0,76	0,90	0,90	0,83	0,83	109,91
1.6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшення	0,61	0,31	0,27	0,47	0,56	92,60
2. Показники стану оборотних активів								
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	21110,00	21672,00	21006,00	31673,00	48012,00	227,44
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,78	0,67	0,60	0,70	0,79	101,63
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	0,91	0,75	0,68	0,92	1,00	110,37
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,01	0,00	0,01	0,01	0,00	45,69
3. Показники стану основного капіталу								
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,82	0,90	0,86	0,86	0,84	102,57
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,30	0,38	0,39	0,44	0,41	136,41
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	-	-	-	-	-	-
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	1,55	1,34	1,15	1,20	1,21	77,87

Додаток Е

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів СТОВ «АГРОМАЙСТЕР» за 2017-2021 рр., тис. грн.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % (відхилення, +/-) 2021р. до 2017р.
1. Оцінка ліквідності								
1.1	Високоліквідні активи (A1)	≥П1	490,00	51,00	574,00	1505,00	593,00	121,02
1.2	Середньоліквідні активи (A2)	≥П2	3450,00	3023,00	3745,00	9220,00	12342,00	357,74
1.3	Низьколіквідні активи (A3)	≥П3	23257,00	29034,00	30775,00	34511,00	47927,00	206,08
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤A1	1280,00	2126,00	3704,00	4016,00	6791,00	530,55
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	≤A2	4807,00	8310,00	10384,00	9547,00	6059,00	126,05
1.6	Довгострокові зобов'язання (П3)	≤A3	9342,00	4659,00	5342,00	11873,00	16398,00	175,53
2. Оцінка платоспроможності								
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,08	0,00	0,04	0,11	0,05	57,33
2.2	Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	0,65	0,29	0,31	0,79	1,01	155,51
2.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	4,47	3,08	2,49	3,34	4,74	106,00
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	2,90	3,71	3,37	3,26	3,80	131,19
3. Оцінка оборотності оборотних активів								
3.1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	27446,00	39779,00	39665,00	49058,00	60163,00	219,20
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	-	24936,00	29652,50	33601,00	40165,00	53049,00	212,74
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	1,10	1,34	1,18	1,22	1,13	103,04
3.4	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	0,91	0,75	0,85	0,82	0,88	97,05
3.5	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	327	268	305	295	317	97

Додаток Ж

Оцінка ділової активності СТОВ «АГРОМАЙСТЕР» за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2021р. до 2017р.
Вихідна інформація, тис. грн.							
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	27446,00	39779,00	39665,00	49058,00	60163,00	219,20
2	Операційні витрати	21696,00	23692,00	30141,00	32343,00	33837,00	155,96
3	Середньорічна вартість капіталу	41591,00	50379,50	60775,50	74255,50	97106,50	233,48
4	Середньорічна вартість необоротних активів	26894,50	35117,50	43513,00	51822,50	69764,50	259,40
5	Середньорічна вартість оборотних активів	16655,00	20727,00	27174,50	34090,50	44057,50	264,53
6	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	20880,50	26145,50	29904,50	32643,00	41219,00	197,40
7	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	3510,00	3236,50	3384,00	6482,50	10781,00	307,15
8	Середньорічна вартість власного капіталу	26894,50	35117,50	43513,00	51822,50	69764,50	259,40
9	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	1740,00	1703,00	2915,00	3860,00	5403,50	310,55
Показники ділової активності							
10	Загальний коефіцієнт оборотності капіталу	0,66	0,79	0,65	0,66	0,62	93,89
11	Фондовіддача необоротних активів, грн	1,02	1,13	0,91	0,95	0,86	84,50
12	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,65	1,92	1,46	1,44	1,37	82,87
13	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	218	188	247	250	264	121
14	Коефіцієнт оборотності виробничих фондів та готової продукції і товарів	1,31	1,52	1,33	1,50	1,46	111,04
15	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	274	237	271	240	247	90
16	Коефіцієнт оборотності поточної дебіторської заборгованості	7,82	12,29	11,72	7,57	5,58	71,37

Продовження додатку Ж

17	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	46	29	31	48	65	140
18	Коефіцієнт обертання власного капіталу	1,02	1,13	0,91	0,95	0,86	84,50
19	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	353	318	395	380	417	118
20	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	12,47	13,91	10,34	8,38	6,26	50,22
21	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	29	26	35	43	57	199

Додаток 3
Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану СТОВ
«АГРОМАЙСТЕР» за 2017-2021 рр.

№ з/п	Показники	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
		Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	Показники ліквідності											
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	4,47	10	3,08	10	2,49	10	3,34	10	4,74	10	8
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,65	8	0,29	4	0,31	5	0,79	9	1,01	10	8
2	Показники ділової активності											
2.1	Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	46,04	10	29,29	10	30,71	10	47,57	10	64,51	9	9
2.2	Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	168,10	4	167,95	4	164,34	4	141,58	5	133,43	6	9
2.3	Період оборотності активів, днів	352,77	9	317,81	9	394,92	8	380,29	8	417,45	8	9
3	Показники фінансової незалежності											
3.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	34,50	9	26,94	9	29,66	9	30,65	9	26,30	9	9
3.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	77,62	10	67,50	10	59,86	10	70,02	10	78,89	10	9
4	Показники рентабельності											
4.1	Рентабельність продажу, %	17,11	10	29,31	10	12,94	10	23,42	10	40,55	10	9
4.2	Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	11,29	10	23,14	10	8,44	10	15,47	10	25,12	10	9

Продовження додатку З

4.3	Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	17,46	10	33,20	10	11,79	10	22,17	10	34,97	10	9
5	<i>Інші показники</i>											
5.1	Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	36,32	9,00	34,55	9	35,85	9	32,70	9	32,31	9	7
5.2	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	0,10	9	0,67	9	#ЗНАЧ!		23,02	5	19,05	6	5
	<i>Інтегрований показник фінансового стану</i>	9,00		8,68		8,22		8,88		9,01		100
	<i>Рейтинг фінансового стану</i>	A		A		A		A		A		-